

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Факультет історії, права та публічного управління
Кафедра права та публічного управління

ТЕОРІЯ ПРАВА

Частина II

Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять
з курсу «Теорія права» для здобувачів спеціальності 081 Право

ЖИТОМИР - 2025

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 5 від 28 лютого 2025 р.

Рецензенти:

Мельничук О. Ф. – доктор юридичних наук, завідувач кафедри публічно-правових дисциплін Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, професор

Бондарчук Н. В. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри правознавства Поліського національного університету, доцент

Рудницька О. П. – кандидат юридичних наук, завідувач кафедри права та публічного управління Житомирського державного університету імені Івана Франка, доцент

Укладач: Ю. І. Магась-Демидас. Теорія права. Частина II. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з курсу «Теорія права» для здобувачів спеціальності 081 Право: Житомир: вид. ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. – 72 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів спеціальності 081 «Право» Житомирського державного університету імені Івана Франка. Їхня мета – допомогти в підготовці до практичних занять із курсу «Теорія права». Подано загальну характеристику курсу, його зміст і структуру, плани семінарів, завдання для самостійної/індивідуальної роботи, контрольні та тестові запитання, перелік питань до іспиту, а також список рекомендованої літератури

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ.....	7
СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ.....	18
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	21
ЗАПИТАННЯ НА ІСПИТ	40
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	43
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	70

ВСТУП

Висока теоретична підготовка є важливою складовою професійної компетентності юриста. Ґрунтовні знання законодавства та вміння застосовувати його на практиці неможливі без розуміння основних теоретичних концепцій правознавства.

Теорія права належить до фундаментальних юридичних наук і виступає методологічною основою як для теоретичних, так і для прикладних юридичних дисциплін. Вона формує понятійний апарат юриспруденції, аналізує явища державно-правової реальності, розкриває їх сутність, визначає ключові категорії, їхні ознаки та класифікацію. Дослідження у цій сфері допомагають не лише зрозуміти історичний розвиток права і держави, а й оцінити сучасні тенденції та передбачити майбутні правові зміни. Завдяки теорії права розкривається значення правових принципів, демократії та ролі права у суспільстві.

Саме тому вивчення цієї дисципліни є необхідним для майбутніх правників. Теорія права допомагає студентам оволодіти ключовими поняттями, які використовуються в інших юридичних науках, і сприяє формуванню їхнього правового світогляду. Вона виховує повагу до прав людини, загальнолюдських правових принципів та особистості. Крім того, вивчення цієї науки розвиває юридичне мислення, мовлення, аналітичні навички, творчий підхід та здатність працювати в команді.

Метою вивчення освітньої компоненти є сформувати у здобувачів поглиблені знання про закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ, об'єктивні властивості права.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- розгляд суті та значення науки «Теорія права», її структури, функцій та методології;
- аналіз сутності держави, права та пов'язаних із ними правових категорій у сучасній юриспруденції;
- характеристика походження, ознак, функцій та типології держав;
- з'ясування сутності форм держави та особливостей їхнього розвитку;
- аналіз механізму держави;
- розгляд змісту правових норм, походження права, функцій та ознак права;
- з'ясування змісту понять «система права» та «система законодавства»;
- аналіз процесу правотворчості, сутності процесу тлумачення права, етапів та особливостей правореалізації;
- розгляд понять «правові відносини», «правова поведінка», «правосвідомість», «правова культура»;

- розвиток умінь та навичок роботи з правовими джерелами, підручниками та посібниками, монографіями й науковими статтями;
- формування умінь вільно оперувати юридичною термінологією, розвиток навичок аналізувати й порівнювати правові явища, формулювати висновки.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності:

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі «Право», професійної діяльності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства: усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3. Цінування та повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання:

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН 10. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН 11. Мати базові навички риторики.

РН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Модуль 1. Наука теорії права. Держава як правовий інститут

Тема 1. Теорія права як наука і навчальна дисципліна

Поняття та предмет юридичної науки. Система юридичних наук. Базові, міжгалузеві, галузеві, прикладні, міжнародно-правові юридичні науки.

Дисципліна “Теорія права” як система знань про основні та загальні закономірності розвитку права: її мета і завдання. Характеристика предмета теорії права. Теорія права в системі суспільних наук. Роль і місце теорії права в системі юридичних наук. Особливості науки теорії права. Зв’язок теорії права з суспільною практикою.

Ознаки та функції теорії права. Онтологічна (пізнавальна), евристична (винахідна), прогностична, виховна, методологічна, ідеологічна, прикладна функції теорії права.

Методологія теорії права.

Тема 2. Походження держави і права.

Необхідність дослідження проблем походження держави і права в загальнонауковому і теоретико-правовому аспектах. Загальна характеристика існуючих теорій виникнення держави і права: підстави і причини різноманітності підходів. Основні теорії походження держави і права: патримоніальна, патріархальна, теологічна, договірна, органічна, теорія насильства, психологічна, історико-матеріалістична, іригаційна.

Загальна характеристика первісного суспільства: економіка, організація, регулювання. Суспільна влада та соціальні норми у докласовому суспільстві. Східний (азіатський) і західний шляхи виникнення держави. Загальні закономірності виникнення держави і права. Особливості виникнення держав у різних народів світу.

Тема 3. Поняття держави

Держава – складне й історично обумовлене суспільно-політичне явище. Основні підходи до розуміння сутності держави, плюралізм в розумінні і визначенні держави. Державна влада як основа сутності держави. Еволюція сутності і соціального призначення держави.

Дефініції держави в історичному та сучасному контекстах.

Основні ознаки держави, що відрізняють її від первісного суспільства та інших суспільних організацій (наявність території, публічної (державної) влади, всеохоплюючий, офіційний, універсальний характер, суверенітет, нерозривний зв’язок з правом). Факультативні ознаки держави.

Методи здійснення державної влади (переконання і примус).

Сучасні концепції походження держави. Теорія солідаризму, теорія еліт, теорія конвергенції, теорія держави загального благоденства, етатична концепція держави, теорія неоелітаризму, теорія національної держави, теорія плюралістичної демократії, теорія правової держави, теорія соціальної держави, теорія глобалізації.

Тема 4. Функції держави

Поняття, значення і об'єктивний характер функцій держави. Співвідношення їх з цілями, завданнями і принципами діяльності держави. Основні характерні риси функцій держави. Конкретно-історична обумовленість функцій держави. Обумовленість функцій держави її сутністю і соціальним призначенням.

Класифікація функцій держави. Основні і додаткові; постійні і тимчасові функції держави. Основні внутрішні функції держави. Основні зовнішні функції держави.

Форми здійснення функцій держави: правові і неправові. Правотворча, правозастосовча, установча форми діяльності держави. Методи здійснення функцій держави. Методи законності, інформаційного впливу, переконання, заохочення, примусу.

Тема 5. Історичні типи держав

Поняття типу держави. Теоретичні основи і значення типології держави. Необхідність визначення різних типів держав. Типологія як один з найважливіших прийомів і засобів пізнання історичного процесу розвитку держави. Проблеми типології держав. Критерії типології держав: географічний принцип, ідеальний тип, типи розвитку (динамічний і статичний), суспільно-економічна формація, цивілізація. Фактори, що визначають тип держави.

Формаційний підхід: його переваги і недоліки. Особливості держави в рамках одного історичного типу. Наступність у розвитку держави. Характеристика окремих типів держав. Рабовласницька держава. Феодальна держава. Буржуазна держава. Соціалістична держава. Постбуржуазна держава. Держава перехідного типу.

Цивілізаційний підхід: його переваги і недоліки. Класифікація цивілізаційних підходів: виділення східних, західних та змішаних держав; стародавніх, середньовічних і сучасних; аграрних, індустріальних і постіндустріальних та ін. Діалектика співвідношення формаційного і цивілізаційного підходів у типології держави.

Технократичний підхід до типології держав. Аграрний тип держави. Індустріальний тип держави. Постіндустріальний тип держави. Інформаційне суспільство.

Тема 6. Форма держави. Форма державного правління

Форма держави як сукупність найбільш значущих її ознак. Погляди стародавніх мислителів на форми держави. Тиранія, деспотія, охлократія, олігархія, теократія.

Форма правління: поняття, суть, зміст і типологія. Монархічна форма державного правління. Поняття монархії, її ознаки та класифікація. Необмежена монархія. Обмежена монархія. Типова та нетипова монархія. Традиційна монархія, електоральна монархія, персонально-вольова монархія, деспотична монархія, абсолютна монархія, станovo-представницька монархія, дуалістична монархія, парламентська монархія, конституційна монархія, виборна монархія, колективна монархія, теократична монархія.

Поняття республіки, її ознаки та класифікація. Типові республіки. Нетипові республіки. аристократична республіка, демократична республіка, типові республіка, парламентська республіка, президентська республіка, змішана республіка, нетипова республіка, монархічна республіка, суперпрезидентська республіка, теократична республіка, джамахирія.

Тема 7. Форми державного устрою та політичного режиму

Форма державного устрою, її сутність і види: унітарна, федеративна, і конфедеративна. Складна і проста держава. Унітарна держава, федерація, конфедерація, імперія, їх основні ознаки і особливості. Співдружність і співтовариство.

Державний режим як характеристика форми держави, його співвідношення з формою правління і державним устроєм. Види державних режимів. Демократичні і недемократичні державні режими. Демократичний, авторитарний, тоталітарний режими, нацизм, фашизм. Ліберально-демократичний, консервативно-демократичний, радикально-демократичний режими.

Форма Української держави.

Тема 8. Механізм та апарат держави

Поняття і призначення механізму держави. Його роль у здійсненні функцій і завдань держави. Широке і вузьке розуміння механізму держави. Державний орган. Державна установа. Державне підприємство. Функції механізму держави. Принципи організації механізму держави.

Співвідношення механізму держави і її апарату. Поняття державного апарату. Структура державного апарату. Принципи організації та діяльності державного апарату. Поняття і ознаки державних органів. Їх система і класифікація. Вимоги до державного апарату та основні засади його діяльності в умовах демократичної, правової, соціальної держави. Гарантії діяльності органів державної влади.

Поняття та функції органів законодавчої, виконавчої і судової влади. Органи держави і органи місцевого самоврядування: їх співвідношення. Державна служба. Державний службовець і посадова особа.

Тема 9. Правова і соціальна держава

Виникнення, розвиток і формування ідеї правової держави. Еволюція вчення про правову державу як продукт розвитку громадянського суспільства. Економічні, спеціальні, політичні, ідеологічні, правові передумови створення правової держави.

Поняття та ознаки правової держави. Правова держава як втілення панування права й верховенства закону. Безумовне визнання, законодавче закріплення, реальне здійснені та гарантування прав і свобод людини і громадянина. Правове регулювання поділу державної влади. Передача народом своїх повноважень на управління суспільними справами державним органам через правові процедури. Взаємна відповідальність особи і держави. Наявність демократичного, гуманного, справедливого законодавства. Функціонування незалежного й ефективного суду. Загально-дозвільний правовий режим для

громадян і спеціально-дозвільний для державних органів і посадових осіб. Високий рівень правосвідомості та правової культури в суспільстві.

Поняття та ознаки соціальної держави, її співвідношення з правовою державою. Поняття громадянського суспільства. Співвідношення держави і громадянського суспільства. Держава і особа.

Модуль 2. Загальне вчення про право

Тема 10. Право як засіб регулювання суспільних відносин. Праворозуміння

Основні підходи до розкриття сутності права. Проблеми походження права. Регулювання суспільних відносин в період первіснообщинного ладу. Обряди, ритуали, табу, звичаї. Мононорми. Причини, умови та закономірності виникнення права. Загальні питання праворозуміння і його значення для практичної діяльності.

Поняття праворозуміння. Суб'єкт праворозуміння, об'єкт і зміст праворозуміння. Теорія юридичного позитивізму. Нормативістська теорія права. Соціологічна теорія права. Психологічна теорія права. Теорія природного права. Інтегративний підхід до розуміння сутності права. Поняття типу права. Історичні типи права: рабовласницьке, феодальне, буржуазне, соціалістичне.

Тема 11. Поняття та сутність права

Поняття права. Ознаки права. Право як система норм. Нормативність, загальнообов'язковість, формальна визначеність. Об'єктивність. Процедурність. Свідомо-вольовий характер. Відповідність права визнаній у суспільстві мірі справедливості, свободи та рівності. Встановлення чи санкціонування державою. Загальний характер права. Право як регулятор найважливіших суспільних відносин

Дія права в часі, просторі та за колом осіб. Відносна стабільність права. Роль держави у забезпеченні правових норм.

Сутність та цінність права як суспільного явища.

Тема 12. Соціальні норми. Право як особливий вид соціальних норм

Поняття, ознаки, функції і види соціальних норм. Обумовленість соціальних норм. Економічні норми; політичні норми; корпоративні норми; релігійні норми; норми моралі; естетичні норми; етичні норми; звичаєві норми; норми права; нетипові норми права; норми-приписи; технічні норми; лінгвістичні норми; свідомі норми; стихійні норми.

Місце норм права в системі соціальних норм. Ознаки правових норм, що відрізняють їх від інших соціальних норм. Співвідношення норма права і норм моралі.

Тема 13. Принципи, функції та структура права

Принципи права. Ознаки принципів права. Класифікація принципів права. Принципи права за формою нормативного виразу. Принципи права за сферою дії. Класифікація принципів права за змістом. Основні принципи права. Принцип справедливості, принцип рівності, принцип свободи, принцип гуманізму. Загальні принципи права. Принцип правової визначеності. Принцип

пропорційності. Принцип добросовісності. Принцип законності. Галузеві та міжгалузеві принципи права.

Поняття функцій права. Класифікація функцій права: за сферою правового впливу, за характером впливу на свідомість і поведінку суб'єктів суспільних відносин. Загальносоціальні функції права, спеціально-юридичні функції права.

Структура права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Природні права людини, приватне право, публічне право, матеріальне право, процесуальне право.

Тема 14. Верховенство права

Поняття верховенства права. Закріплення принципу верховенства права у Конституції України. Конституційний Суд України про верховенство права. Тлумачення принципу верховенства права Венеціанською комісією. Формальна та матеріальна концепції верховенства права.

Елементи верховенства права. Повага до прав і свобод людини. Верховенство конституції. Принцип розподілу влади. Законність. Обмеження дискреційних повноважень. Принцип рівності у правах (рівноправності) та рівності всіх перед законом. Принцип юридичної визначеності. Принцип захисту довіри. Принцип пропорційності. Незалежність суду і суддів.

Тема 15. Поняття норми права.

Поняття, суть і підстави класифікації правових норм. Класифікація норм права за суб'єктами видання; за соціальним призначенням; за об'єктом; за методом правового регулювання; за сферою дії та ін.

Види правових норм. Класифікація правових норм за предметом правового регулювання, за методом правового регулювання, за способом правового регулювання або за характером диспозиції регулятивних (правовстановлюючих) норм права, за функціональним призначенням норм права (спеціалізацією) в механізмі правового регулювання, за рівнем правового регулювання, а терміном дії в часі, за сферою територіальної дії (дією в просторі), за колом суб'єктів, на яких норма поширює свою дію.

Імперативні норми права, диспозитивні норми права, уповноважуючі (дозвільні) норми права, зобов'язуючі норми права, забороняючі норми права, норми-декларації, норми-принципи, норми-дефініції, матеріальні норми, процесуальні норми.

Види спеціалізованих норм права. Норми-засади. Норми-завдання. Норми-принципи. Колізійні норми. Оперативні норми. Норми-дефініції. Норми-строки. Норми-презумпції. Норми-преюдиції. Норми-фікції.

Способи (форми) викладу норм права в статтях нормативно-правового акту. прямий спосіб викладу правових норм, відсильний спосіб викладу правових норм, бланкетний спосіб викладу правових норм.

Тема 16. Структура правової норми.

Поняття структури правової норми. "Ідеальна" трьохелементна конструкція правової норми. Гіпотеза, диспозиція, санкція.

Класифікація гіпотез за кількістю життєвих обставин, ступенем визначеності, за наявністю чи відсутністю життєвих обставин пов'язується дія

норми права. Проста гіпотеза, складна гіпотеза, альтернативна гіпотеза, абсолютно визначена гіпотеза, відносно визначена гіпотеза. Класифікація диспозицій за теза, позитивна гіпотеза, негативна гіпотеза, змішана гіпотеза.

Класифікація диспозицій за кількістю варіантів поведінки. Класифікація диспозицій за складом (характером) варіантів поведінки. Класифікація диспозицій за способом викладення правила поведінки (прав та обов'язків). Класифікація диспозицій за ступенем визначеності. Класифікація диспозицій за формою виразу. Безальтернативна диспозиція. Альтернативна диспозиція. Проста диспозиція. Складна диспозиція. Описова диспозиція. Відсильна диспозиція. Бланкетна диспозиція. Змішана диспозиція. Абсолютно визначена диспозиція. Відносно визначена диспозиція. Уповноважуюча диспозиція. Зобов'язуюча диспозиція. Забороняюча диспозиція.

Класифікація санкції за галузевою ознакою, ступенем визначеності, характером негативних наслідків, залежно від кількості негативних наслідків, залежно від характеру негативних наслідків. Конституційна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна, кримінальна санкції. Абсолютно визначена санкція, відносно визначена санкція, альтернативна санкція, правовідновлююча (компенсаційна) санкція, штрафна (каральна) санкція, проста санкція, складна санкція. Альтернативні правовідновні заходи, заходи юридичної відповідальності, заходи припинення правопорушень.

Тема 17. Форми (джерела) права

Формальна визначеність як одна з найважливіших властивостей права. Проблеми визначення форм і джерел права, існуючі підходи. Співвідношення поняття “форма” та “джерело” права. Поняття юридичних форм (джерел) права, їх співвідношення. Основні види форм (джерел) права. Поняття і ознаки нормативно-правового акту як форми (джерела) права. Поняття і суть судового (адміністративного) прецеденту. Правовий звичай як форма (джерело) права, його сутність. Принципи і норми міжнародного права як джерела права в сучасному світі. Поняття і суть нормативного договору як форми (джерела) права. Правова доктрина та її застосування у різних правових системах.

Особливості джерел права сучасних правових систем. Основні форми (джерела) права в Україні. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини як джерело права України.

Тема 18. Правові системи сучасності

Поняття, зміст і структура правової системи. Розмежування термінів “система права” і “правова система”. Типологія правових систем.

Романо-германська правова система та її основні характеристики (система, форми (джерела) права, юридична практика, правова ідеологія).

Структура і джерела англосаксонської правової системи. Загальна характеристика мусульманського. Традиційно-звичаєва правова сім'я. Індуське право. Далекосхідне традиційне право. Звичаєво-общинне правою.

Історичні і соціально-культурні витоки правової системи України. Особливості правової системи України. Форми (джерела) права в Україні. Становлення і розвиток правової системи України.

Модуль 3. Нормативна основа правового регулювання

Тема 19. Система права і система законодавства

Системність як одна з визначальних характеристик права. Поняття і зміст системи права, її відмінність від правової системи. Структура системи права та її складові елементи — галузі, підгалузі та інститути.

Поняття галузі права. Загальна характеристика галузей права. Інститут права: поняття і види. Галузевий і міжгалузевий інститут права. Співвідношення міжнародного і національного права. Система права України і міжнародне право. Співвідношення матеріального і процесуального права. Співвідношення публічного і приватного права.

Термін “законодавство”. Поняття системи законодавства. Співвідношення системи права і системи законодавства. Система законодавства як формальне вираження системи права. Будова системи законодавства: горизонтальна (галузева) та вертикальна (ієрархічна).

Тема 20. Нормативно-правовий акт як джерело права

Поняття нормативно-правового акту як складового елементу системи законодавства. Ознаки нормативно-правового акту. Юридична сила нормативно-правового акту. Класифікація нормативно-правових актів.

Юридична природа та види законів. Вимоги до закону. Конституційні закони, звичайні закони, кодифіковані закони, поточні закони, забезпечувальні (оперативні) закони. Підзаконні акти. Загальні підзаконні акти, відомчі підзаконні акти, місцеві підзаконні акти, локальні підзаконні акти. Постанови, укази, накази, розпорядження, інструкції, положення, рішення, накази.

Чинність нормативно-правових актів в часі, просторі і за колом осіб.

Тема 21. Систематизація законодавства

Поняття, зміст, призначення і принципи систематизації нормативно-правових актів. Основні види систематизації нормативно-правових актів.

Облік як спосіб систематизації нормативно-правових актів. Журнальний облік, картковий облік, електронний облік, державний реєстр нормативно-правових актів.

Консолідація. Ознаки консолідації. Звід законів.

Інкорпорація. Офіційна інкорпорація, неофіційна інкорпорація, збірники законодавства, зібрання законодавства.

Поняття кодифікації. Ознаки кодифікації. Методи кодифікації. Кодифікація-компіляція, кодифікація-реформа, основи законодавства, кодекс, галузева кодифікація, спеціальна кодифікація, поточна кодифікація. Кодифікаційні акти.

Тема 22. Правотворчість

Правоутворення, правотворчість і нормотворчість: поняття і співвідношення. Зміст і цілі правотворчості, її призначення в суспільстві.

Роль держави в утворенні правових норм. Співвідношення правотворчості і нормотворчості. Об’єктивне і суб’єктивне у праві. Принципи правотворчості: гуманізм, демократизм, науковість та ін. Суб’єкти правотворчості. Правотворчість як процес. Стадії (етапи) правотворчого

процесу. Види правотворчості: відомча, делегована, санкціонована, локальна правотворчість. Забезпечення правотворчої діяльності.

Проблеми оптимізації правотворчої діяльності. Поняття юридичної техніки. Правила і прийоми юридичної техніки (правила зовнішнього оформлення юридичних документів; їх змісту і структури; викладення). Облік юридичних документів. Юридична термінологія і юридичні конструкції. Юридичні стиль і мова, вимоги щодо них.

Тема 23. Юридична мова і юридична техніка правотворчості.

Особливості юридичної мови. Важливість мови юриста для професійної діяльності. Вимоги, які ставляться до якості юридичної мови. Поняття юридичної фрази та її структурні елементи. Поняття юридичної техніки. Юридична техніка нормотворчості. Складові юридичної техніки. Юридична термінологія. Юридичні конструкції.

Тема 24. Тлумачення норм права

Поняття і загальна характеристика тлумачення права. З'ясування, роз'яснення. Суб'єкти тлумачення норм права. Функції та принципи тлумачення права.

Основні способи (методи) тлумачення права: філологічний (текстовий, граматичний, мовний), систематичний, історико-політичний (в тому числі історико-порівняльний), логічний, спеціально-юридичний.

Види тлумачення норм права: буквальне, поширене і обмежене, офіційне (казуальне і нормативне), неофіційне, нормативне (автентичне, делеговане).

Акт офіційного тлумачення норм права (інтерпретаційний акт). Ознаки акту тлумачення норм права. Види актів тлумачення норм права.

Тема 25. Правовий вплив та правове регулювання

Необхідність і закономірність соціальної регламентації суспільних відносин. Право в системі соціального нормативного регулювання. Поняття правового регулювання. Поняття правового впливу та його види: інформаційний, логічний, виховний, соціальний. Правовий вплив і правове регулювання: їх співвідношення.

Предмет, методи, способи, види і типи правового регулювання. Засоби правового регулювання. Стимули і обмеження як специфічні інформаційно-психологічні засоби правового регулювання: їх поняття і природа.

Поняття і характеристика основних стадій правового регулювання.

Механізм правового регулювання, існуючі підходи до розкриття його сутності, елементного складу і функціонування. Поняття і суть механізму правового регулювання. Характеристика структури механізму правового регулювання.

Модуль 4. Поведінка особи у правовій сфері

Тема 26. Реалізація норм права

Поняття й форми реалізації норм права. використання, виконання, дотримання, застосування.

Правове регулювання і правореалізація: співвідношення і взаємодія. Поняття і суть реалізації права як кінцевої мети правового регулювання. Забезпеченість державою як підстава підвищеної здатності права до реалізації.

Поняття й основні ознаки правозастосування як особливої форми реалізації норм права. Підстави і необхідність правозастосування. Основні вимоги правозастосування.

Форми здійснення правозастосування. Суб'єкти правозастосування. Принципи правозастосування. Стадії процесу правозастосування (аналіз фактичних обставин справи, вибір і тлумачення норми права, кваліфікація, прийняття рішення по справі). Умови і юридичні гарантії законного і обґрунтованого застосування права.

Правозастосовний акт як результат правозастосування: його поняття, ознаки і відмінності від нормативно-правового акту. Усний правозастосовний акт, конклюдентний правозастосовний акт.

Прогалини в праві. Первинні прогалини у праві, похідні прогалини у праві. Шляхи подолання прогалин у праві. Аналогія закону, аналогія права.

Тема 27. Правові відносини

Характеристика суспільних відносин, які набувають правового характеру, і підстави його набуття. Поняття і основні ознаки правових відносин. Структура правових відносин (суб'єкти, об'єкти, юридичні факти та їх взаємодія). Суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників як юридичний зміст правових відносин. Класифікація правових відносин.

Поняття суб'єкта правових відносин. Види суб'єктів правових відносин. Правосуб'єктність як підстава участі суб'єкта у правових відносинах. Структура правосуб'єктності фізичних осіб. Поняття і суть правоздатності. Поняття дієздатності і її співвідношення з правоздатністю. Дієздатність в основних правових галузях. Поняття деліктоздатності. Особливості правосуб'єктності юридичних осіб.

Поняття об'єктів правових відносин, їх роль і місце в правових відносинах. Класифікація об'єктів правових відносин. Поняття, ознаки і суть юридичних фактів. Призначення юридичних фактів у правових відносинах. Класифікація юридичних фактів.

Тема 28. Правова поведінка

Поведінка особи і право. Поведінка у правовій сфері як безпосередній об'єкт правового регулювання. Поняття правової поведінки та її основні ознаки. Ознаки правової поведінки. Відповідність правової поведінки правовим нормам. Соціальна значущість правової поведінки. Юридичні наслідки правової поведінки. Свідомо-вольовий характер. Гарантованість. Правова регламентація правової поведінки.

Класифікація правової поведінки. Індивідуальна, колективна, правомірна, неправомірна поведінка. Дія чи бездіяльність.

Поняття правового вчинку. Склад правового вчинку (суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт, об'єктивна сторона).

Правомірна поведінка як мета державно-правового регулювання. Риси правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Індивідуальна, колективна

поведінка. Економічна, політична, соціальна поведінка. Поведінка, зумовлена внутрішніми причинами і потребами. Поведінка, зумовлена зовнішніми обставинами. Активно правова поведінка. Звична правомірна поведінка. Конформістська поведінка. Маргінальна поведінка. Соціально необхідна, соціально допустима, бажана, небажана правомірна поведінка.

Стимулювання правомірної поведінки.

Тема 29. Правопорушення.

Правопорушення як соціальний і правовий антипод правомірної поведінки. Поняття і ознаки правопорушення. Суспільна шкідливість і небезпечність; протиправність; негативні юридичні наслідки як основні ознаки правопорушення.

Юридичний склад правопорушення як сукупність його суб'єктивних і об'єктивних характеристик. Суб'єкт правопорушення. Індивідуальний і колективний суб'єкт. Об'єкт правопорушення. Загальний, родовий і безпосередній об'єкти. Суб'єктивна сторона правопорушення та її ознаки. Вина. Намір (умисел) і необережність. прями́й намір (умисел). Непря́мий намір (умисел). Злочинна (протиправна) самовпевненість. Злочинна (протиправна) недбалість. Мета правопорушення. Мотив правопорушення. Об'єктивна сторона правопорушення. Дія та бездіяльність. Причинний зв'язок як ознака об'єктивної сторони складу правопорушення. Правопорушення з формальним складом, правопорушення з матеріальним складом.

Види правопорушень за галузями права, за характером нормативно-правового припису, за сферою суспільних відносин, за суб'єктами, за об'єктами посягання, за ступенем суспільної небезпеки.

Поняття і ознаки злочину. Поняття і види проступків, їх характеристика. Зловживання правом та об'єктивно-протиправне діяння як види правопорушень. Міжнародні правопорушення.

Тема 30. Юридична відповідальність

Поняття і ознаки юридичної відповідальності. Перспективна та ретроспективна юридична відповідальність. Мета, завдання і функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності.

Поняття і зміст підстав юридичної відповідальності. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Класифікація юридичної відповідальності за галузевою ознакою (кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна, матеріальна відповідальність, міжнародно-правова відповідальність, конституційна відповідальність). Позитивна юридична відповідальність, негативна юридична відповідальність. дисциплінарна відповідальність.

Тема 31. Законність і правопорядок

Існуючі підходи до визначення сутності законності. Розуміння законності у правовій державі. Поняття і зміст законності. Суб'єкти законності. Основні вимоги законності. Принципи законності. Законність і законодавство. Забезпечення охорони і захисту законності.

Гарантії законності: поняття, система і форми реалізації. Загальні і спеціальні гарантії законності. Поняття конституційної законності та її зміст.

Права людини і законність. Зміцнення законності як умова створення правової держави.

Поняття і ознаки правопорядку. Принципи правопорядку. загальносоціальні принципи правопорядку, Загальноправові принципи правопорядку, спеціальні принципи правопорядку. Функції правопорядку. Правопорядок і громадський порядок. Тенденції розвитку правопорядку. Співвідношення законності і правопорядку. Роль законності і правопорядку в житті суспільства. Проблеми і шляхи зміцнення законності і правопорядку.

Поняття і види дисципліни.

Тема 32. Правосвідомість і правова культура

Поняття правової свідомості. Структура правової свідомості. Правова психологія і правова ідеологія. Функції правосвідомості (пізнавальна, оціночна і регулятивна) та їх практична реалізація. Класифікація правосвідомості: за суб'єктами (індивідуальна і колективна); за рівнем відображення правової дійсності (повсякденна, професійна і теоретична).

Поняття, основні характеристики і функції правової культури. Структура правової культури суспільства і окремої особистості. Рівень розвитку правової культури суспільства. Поняття, джерела і форми вираження правового нігілізму. Поняття, причини і наслідки правового ідеалізму. Правове виховання як основний засіб цілеспрямованого формування правової культури особистості: поняття, форми й методи здійснення.

Опис освітньої компоненти

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 9	08 Право	Обов’язкова	
	081 Право		
Модулів – 4	«Право»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 270		I	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми: аудиторних : I семестр – 4,1 II семестр – 3,8 самостійної роботи студента: I семестр – 4,2 II семестр – 3,75	Перший (бакалаврський)	66 год.	-
		Практичні/Семінарські	
		68 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		136	-
		Індивідуальна робота	
		-	-
		Вид контролю: екзамен	

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні / Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль 1. Наука теорії права. Держава як правовий інститут						
Тема 1. Теорія права як наука і навчальна дисциплін	8	2	2	-	4	-
Тема 2. Походження держави і права	8	2	2	-	4	-
Тема 3. Поняття держави	8	2	2	-	4	-
Тема 4. Функції держави	8	2	2	-	4	-
Тема 5. Історичні типи держав	8	2	2		4	
Тема 6. Форма держави. Форма державного правління	10	2	4	-	4	-
Тема 7. Форми державного устрою та політичного режиму	8	2	2	-	4	-
Тема 8. Механізм та апарат держави	8	2	2	-	4	-
Тема 9. Правова і соціальна держава	8	2	2	-	4	-
Разом у модулі 1	74	18	20	-	36	-
Модуль 2. Загальне вчення про право						
Тема 10. Право як засіб регулювання суспільних відносин. Праворозуміння	9	2	2	-	5	-
Тема 11. Поняття та сутність права	8	2	2	-	4	-
Тема 12. Соціальні норми. Право як особливий вид соціальних норм	8	2	2	-	4	-
Тема 13. Принципи, функції та структура права	8	1	2	-	4	-

Тема 14. Верховенство права	8	1	2	-	4	-
Тема 15. Поняття норми права	8	2	2	-	4	-
Тема 16. Структура правової норми	9	2	2	-	5	-
Тема 17. Форми (джерела) права	9	4	2	-	5	-
Тема 18. Правові системи сучасності	9	2	2	-	5	-
Разом у модулі 2	76	18	18	-	40	-
Разом за I семестр	150	36	38	-	76	-
Модуль 3. Нормативна основа правового регулювання						
Тема 19. Система права і система законодавства	9	2	2	-	5	-
Тема 20. Нормативно- правовий акт як джерело права	10	4	2	-	4	-
Тема 21. Систематизація законодавства	9	2	2	-	5	-
Тема 22. Правотворчість	8	2	2	-	4	-
Тема 23. Юридична мова і юридична техніка правотворчості.	8	2	2	-	4	-
Тема 24. Тлумачення норм права	8	2	2	-	4	-
Тема 25. Правовий вплив та правове регулювання	10	2	4	-	4	-
Разом у модулі 3	62	16	16	-	30	-
Модуль 4. Поведінка особи у правовій сфері						
Тема 26. Реалізація норм права	8	2	2	-	4	-
Тема 27. Правові відносини	9	2	2	-	5	-
Тема 28. Правова поведінка	8	2	2	-	4	-
Тема 29. Правопорушення	8	2	2	-	4	-
Тема 30. Юридична відповідальність	9	2	2	-	5	-
Тема 31. Законність і	8	2	2	-	4	-

правопорядок						
Тема 32. Правосвідомість і правова культура	8	2	2	-	4	-
Разом у модулі 4	58	14	14	-	30	-
Разом за II семестр	120	30	30	-	60	-
Усього годин	270	66	68	-	136	-

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

II семестр

МОДУЛЬ 3. НОРМАТИВНА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Практичне заняття № 1 (2 год.)

Система права і система законодавства

План

1. Поняття, ознаки та структура системи права.
2. Галузь та підгалузь права.
3. Інститут права.
4. Система законодавства.
5. Співвідношення норм міжнародного і національного права.

Ключові поняття: система права, галузь права, підгалузь права, інститут права, система законодавства, норма права, стаття, моністична концепція співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права, дуалістична концепція співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.

Контрольні запитання:

1. Що таке система права, і які її основні ознаки?
2. Які структурні елементи входять до системи права?
3. Чим відрізняється галузь права від підгалузі права?
4. Що таке інститут права, і які його основні види?
5. Які критерії використовуються для розподілу права на галузі?
6. Які є основні види галузей права?
7. У чому полягає різниця між системою права та системою законодавства?
8. Які основні особливості підгалузі права?
9. Які існують концепції співвідношення міжнародного і національного права?
10. Як Конституція України визначає місце міжнародних договорів у національному законодавстві?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати структуру системи права України, підготувавши таблицю з прикладами галузей, підгалузей та інститутів права.
2. Дослідити співвідношення національного та міжнародного права на прикладі конкретного міжнародного договору, який є частиною законодавства України.
3. Порівняти галузі та підгалузі права за їхніми характеристиками, навівши приклади з різних сфер правового регулювання.
4. Скласти таблицю «Сучасні галузі права України».

Теми для есе

1. Система права та її значення для правової системи держави
2. Співвідношення норм міжнародного та національного права: сучасні виклики та тенденції
3. Роль інститутів права в забезпеченні ефективного правового регулювання.
4. У джунглях законів розквітає закон джунглів (Ш. Л. Монтеск'є).

Практичне заняття № 2 (2 год.)

Нормативно-правовий акт як джерело права

План

1. Нормативно-правовий акт, його поняття та ознаки.
2. Класифікація нормативно-правових актів.
3. Юридична природа та види законів. Вимоги до закону.
4. Підзаконні акти: поняття та їх класифікація.
5. Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб.

Ключові поняття: нормативно-правовий акт, юридична сила нормативно-правового акту, закон, конституційні закони, звичайні закони, кодифіковані закони, поточні закони, забезпечувальні (оперативні) закони, підзаконний нормативно-правовий акт, загальні підзаконні акти, відомчі підзаконні акти, місцеві підзаконні акти, локальні підзаконні акти, територіальна дія нормативно-правового акту, екстериторіальна дія нормативно-правового акту, промульгація.

Контрольні запитання:

1. Що таке нормативно-правовий акт?
2. Які основні ознаки нормативно-правового акта?
3. Чим нормативно-правовий акт відрізняється від інших джерел права?
4. Які основні переваги нормативно-правових актів перед іншими джерелами права?
5. Які види нормативно-правових актів існують за юридичною силою?
6. Що таке закон, і які його основні особливості?
7. Чим відрізняється закон від підзаконного акта?
8. Які існують критерії класифікації законів?
9. Що таке підзаконні акти, і які вони мають види?
10. Хто має право приймати нормативно-правові акти в Україні?
11. Що означає дія нормативно-правового акта у часі?
12. Які принципи визначають момент вступу нормативно-правового акта в дію?
13. Як визначається дія нормативно-правового акта у просторі?
14. Що означає дія нормативно-правового акта за колом осіб?

15. Які категорії осіб підпадають під дію нормативно-правових актів?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати чинний закон України (на вибір) і визначити його основні ознаки як нормативно-правового акта.

2. Підготувати порівняльну таблицю із відмінностями між законами та підзаконними актами.

3. Дослідити питання юридичної сили нормативно-правових актів і навести приклади актів різного рівня.

4. Проаналізувати дію нормативно-правового акта у часі, просторі та за колом осіб на прикладі конкретного закону або підзаконного акта.

5. Визначте спосіб (форму) викладу зазначеної норми права у статті нормативно-правового акту.

А) У п. 20 ч. 2 ст. 8 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» визначено, що міністр як керівник міністерства, у передбачених законодавством випадках, погоджує призначення на посади та звільнення з посад керівників відповідних структурних підрозділів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Б) У ч. 1 ст. 32 Цивільного кодексу України визначено, що крім правочинів, передбачених ст. 31 цього Кодексу, фізична особа у віці від 14 до 18 років (неповнолітня особа) має право:

1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами;

2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом;

3) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи;

4) самостійно укладати договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунку).

Теми для есе:

1. Нормативно-правовий акт як основне джерело права в Україні.

2. Проблеми ієрархії нормативно-правових актів в Україні.

3. Співвідношення законів і підзаконних актів у правовій системі.

4. Особливості дії нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.

5. Запроваджувати закони, які протидіють законам природи, означає породжувати злочини, аби потім їх карати (Томас Джефферсон).

1. Поняття, завдання та види систематизації нормативно-правових актів.
2. Облік як спосіб систематизації нормативно-правових актів.
3. Консолідація: поняття, ознаки й практика застосування. Звід законів.
4. Інкорпорація, її поняття та види.
5. Кодифікація: ознаки, види та методи. Кодифікаційні акти.

Ключові поняття: систематизація нормативно-правових актів, облік нормативно-правових актів, журнальний облік, картковий облік, електронний облік, державний реєстр нормативно-правових актів, інкорпорація, офіційна інкорпорація, неофіційна інкорпорація, збірники законодавства, зібрання законодавства, консолідація, кодифікація, кодифікація-компіляція, кодифікація-реформа, основи законодавства, кодекс, галузева кодифікація, спеціальна кодифікація, поточна кодифікація.

Контрольні запитання:

1. Що таке систематизація нормативно-правових актів?
2. Які основні завдання систематизації нормативно-правових актів?
3. Які суб'єкти можуть здійснювати систематизацію?
4. Чим відрізняється офіційна систематизація від неофіційної?
5. Які існують основні способи систематизації?
6. У чому полягає суть обліку нормативно-правових актів?
7. Що таке інкорпорація і як вона здійснюється?
8. Які особливості має консолідація нормативно-правових актів?
9. Чим кодифікація відрізняється від інших форм систематизації?
10. Що таке зводи законів, і в чому їх особливість?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати офіційні правові бази даних України (наприклад, Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів) і підготувати короткий огляд їх функціоналу та особливостей.
2. Підготувати схему видів систематизації нормативно-правових актів та їх основних характеристик.
3. Проаналізувати відмінності між консолідацією та кодифікацією на прикладі реальних нормативно-правових актів.
4. Підготувати короткий огляд кодифікаційних актів України, розглянувши їх значення для правової системи.
5. Складіть порівняльну таблицю «Способи систематизації нормативно-правових актів».

Теми для есе:

1. Систематизація законодавства як засіб підвищення ефективності правового регулювання
2. Проблеми та перспективи кодифікації законодавства в Україні

3. Роль інформаційних технологій у систематизації нормативно-правових актів

4. Марні закони послабляють закони необхідні (О. Гольдсміт).

Практичне заняття № 4 (2 год.)

Правотворчість

План

1. Поняття і сутність та ознаки правотворчості.
2. Функції правотворчості. Загальні та спеціальні принципи правотворчості.
3. Види правотворчості.
4. Способи правотворчості та стадії правотворчого процесу.
5. Безпосередня та делегована законотворчість.

Ключові поняття: правотворчість, нормотворчість, законотворчість, підзаконна правотворчість, прецедентна правотворчість, договірна правотворчість, правотворчий процес, безпосередня правотворчість, делегована правотворчість, санкціонування.

Контрольні запитання:

1. Що таке правотворчість, і які її основні ознаки?
2. Які суб'єкти можуть здійснювати правотворчу діяльність?
3. У чому полягає різниця між законотворчістю та підзаконною правотворчістю?
4. Які загальні принципи правотворчості ви знаєте?
5. Чому демократизм і гласність є важливими принципами правотворчості?
6. Що таке функція первинного регулювання суспільних відносин у правотворчості?
7. Які види правотворчої діяльності здійснює громадянське суспільство?
8. Що таке делегована правотворчість, і які її особливості?
9. Які методи та техніки використовуються в процесі правотворчості?
10. Чому системність і плановість є важливими у процесі правотворчої діяльності?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Порівняти законотворчість і підзаконну правотворчість, навівши приклади нормативно-правових актів.
2. Проаналізувати принципи правотворчості та визначити, як вони реалізуються в сучасному законодавстві України.
3. Дослідити механізм делегованої правотворчості в Україні та навести конкретні приклади.
4. Оцінити роль громадянського суспільства у правотворчому процесі, проаналізувавши участь громадських об'єднань у створенні правових норм.

Теми для есе:

1. Демократичні принципи правотворчості: необхідність чи формальність?
2. Законотворчість як відображення політичних і соціальних змін у суспільстві.
3. Ефективність правотворчості в Україні: виклики та перспективи розвитку.
4. Поряд із законами державними є ще закони сумління, які заповнюють прогалини законодавства (Генрі Філдінг).

Практичне заняття 5.**Юридична мова і юридична техніка правотворчості****План**

1. Поняття юридичної мови та її характеристика. Вимоги до юридичної мови.
2. Юридична фраза та її елементи.
3. Поняття і значення юридичної техніки.
4. Юридична термінологія
5. Юридичні конструкції.

Ключові поняття: юридична мова, офіційно-діловий стиль, нормотворчий, дипломатичний, судово-правовий і адміністративно-канцелярський підстили, точність юридичних документів, юридична фраза, безособова форма, конструкція з запереченням, посилання в тексті, юридична техніка, юридичний документ, юридична термінологія, дефініція, юридичний переклад, юридична конструкція.

Контрольні запитання:

1. Що таке юридична мова, і які її основні особливості?
2. Чому юридична мова відрізняється від загальнолітературної?
3. Які вимоги ставляться до юридичної мови?
4. Що таке юридична техніка, і яка її роль у правотворчості?
5. Які види юридичної техніки існують?
6. Що таке юридична термінологія, і які її основні особливості?
7. Яке значення мають юридичні конструкції у правовому регулюванні?
8. Чому точність і ясність є ключовими вимогами до юридичних текстів?
9. Які основні правила побудови юридичних текстів?
10. Як юридична мова впливає на доступність і зрозумілість правових актів для громадян?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати юридичний текст (наприклад, закон або судові рішення) та визначити особливості його мови та стилю.
2. Підготувати порівняльний аналіз між юридичною мовою та мовою публіцистичних чи наукових текстів.
3. Скласти словник юридичних термінів із поясненням їх значення та прикладами використання.
4. Дослідити вплив юридичної техніки на якість нормативно-правових актів та підготувати звіт із прикладами вдалих та невдалих правових формулювань.

Теми для есе:

1. Юридична мова як інструмент правового регулювання: точність чи доступність?
2. Роль юридичної техніки у формуванні ефективного законодавства
3. Чи можливо зробити юридичну мову зрозумілою для кожного?
4. Уряд, створюючи закони та встановлюючи податки, подібний до лікаря, який при лікуванні повинен обирати менше зло (І. Бентам).

Практичне заняття № 6 (2 год.)

Тлумачення норм права

План

1. Поняття і об'єкт правотлумачної діяльності.
2. Функції та принципи тлумачення права.
3. Види тлумачення правових норм.
4. Способи (методи) тлумачення.
5. Акти тлумачення права: поняття, ознаки й класифікація.

Ключові поняття: тлумачення норм права, з'ясування правових норм, роз'яснення правових норм, суб'єкти тлумачення правових норм, офіційне, нормативне, авторське, делеговане, казуальне, судові, адміністративне, неофіційне, компетентне, наукове, професійне, службове, буденне, буквальне, обмежувальне, розширювальне тлумачення, способи тлумачення норм права, граматичний, логічний, системний, історичний, функціональний, цільовий способи тлумачення норм права, акт тлумачення (інтерпретаційний акт).

Контрольні запитання:

1. Що таке тлумачення норм права?
2. Які основні стадії процесу тлумачення норм права?
3. Яка різниця між «буквою» і «духом» закону?
4. Які основні функції тлумачення норм права?
5. Які принципи використовуються під час тлумачення норм права?
6. Чим відрізняється офіційне тлумачення від неофіційного?
7. Які види офіційного тлумачення норм права існують?

8. Що таке доктринальне тлумачення норм права?
9. Які основні способи (методи) тлумачення норм права?
10. Що таке акти тлумачення права, і які вони мають ознаки?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи

1. Проаналізувати постанови Пленуму Верховного Суду України та визначити їх значення у правозастосовній практиці.
2. Скласти таблицю з характеристиками різних видів тлумачення норм права, навівши приклади.
3. Розглянути судові тлумачення на прикладі реальних рішень Конституційного Суду України.
4. Підготувати аналіз способів тлумачення на прикладі конкретного нормативно-правового акта.
5. Розподіліть позначені буквами види тлумачення за групами:

1) тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту	а) доктринальне;
2) неофіційне тлумачення	б) легальне;
3) офіційне тлумачення	в) адекватне;
	г) аутентичне;
	д) побутове;
	е) казуальне;
	є) обмежувальне;
	ж) професійне;
	з) нормативне;
	и) поширювальне.

Теми для есе:

1. Роль тлумачення норм права у забезпеченні правової визначеності.
2. Співвідношення офіційного та неофіційного тлумачення в юридичній практиці.
3. Методи тлумачення норм права та їх значення для судової практики.
4. Не варто законами покращувати те, що можна покращити мораллю (Ш. Л. Монтеск'є)

Практичне заняття № 7 (2 год.) Правовий вплив та правове регулювання План

1. Поняття правового впливу та його види.
2. Правове регулювання, його предмет та стадії.
3. Методи й типи правового регулювання.
4. Засоби та способи правового регулювання.
5. Механізм правового регулювання та його елементи.
6. Правовий режим.

Ключові поняття: правове регулювання, правовий вплив, предмет правового регулювання, методи правового регулювання, імперативний метод, диспозитивний метод, рекомендаційний метод, заохочувальний метод, метод децентралізованого регулювання, метод централізованого регулювання, методи матеріально-правового характеру, методи процесуального характеру, засоби правового регулювання, способи правового регулювання, дозвіл, зобов'язання, заборона, заохочення, тип правового регулювання, механізм правового регулювання, правовий режим

Контрольні запитання:

1. Що таке правове регулювання?
2. Які основні елементи правового регулювання?
3. Чим правове регулювання відрізняється від правового впливу?
4. Які функції виконує правове регулювання?
5. Яка роль держави у правовому регулюванні?
6. Які суб'єкти, крім держави, можуть брати участь у правовому регулюванні?
7. Що таке механізм правового регулювання?
8. Які основні способи правового регулювання існують?
9. Чим відрізняється імперативний метод правового регулювання від диспозитивного?
10. Що таке правовий режим і як він впливає на ефективність правового регулювання?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати конкретний нормативно-правовий акт і визначити його роль у правовому регулюванні суспільних відносин.
2. Порівняти правове регулювання та правовий вплив, навівши конкретні приклади з правозастосовної практики.
3. Оцінити ефективність правового регулювання в Україні у певній сфері (наприклад, у сфері захисту прав споживачів або трудових відносин).

Теми для есе:

1. Правове регулювання як основний механізм упорядкування суспільних відносин.
2. Співвідношення правового регулювання та правового впливу: теоретичний і практичний аспекти.
3. Чинники ефективності правового регулювання: теоретичний аналіз і реалії в Україні.
4. Порядність - це здатність чинити свідомо і справедливо там, де не передбачена дія закону (Аристотель)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА № 1

МОДУЛЬ 4. ПОВЕДІНКА ОСОБИ У ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Практичне заняття № 9 (2год.)

Реалізація норм права

План

1. Поняття і форми реалізації норм права.
2. Поняття та ознаки правозастосування.
3. Основні стадії застосування норм права.
4. Основні вимоги правозастосування, акти правозастосування.
5. Прогалини в праві та шляхи їх подолання.

Ключові поняття: реалізація права, реалізація норм права, використання, виконання, дотримання, застосування, правозастосовний акт, усний правозастосовний акт, конклюдентний правозастосовний акт, прогалина у праві, первинні прогалини у праві, похідні прогалини у праві, аналогія закону, аналогія права.

Контрольні запитання:

1. Що таке реалізація норм права?
2. Які основні ознаки реалізації норм права?
3. Які існують форми реалізації норм права?
4. У чому різниця між індивідуальною та колективною реалізацією норм права?
5. Які відмінності між добровільною та примусовою реалізацією норм права?
6. У чому полягає різниця між виконанням, дотриманням і використанням норм права?
7. Що таке правозастосування, і коли воно необхідне?
8. Які основні стадії застосування норм права?
9. Які вимоги висуваються до процесу правозастосування?
10. Що таке прогалини у праві, і якими методами їх можна подолати?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Дослідити приклади правозастосовних актів у сфері цивільного або кримінального права та проаналізувати їх відповідність основним вимогам правозастосування.
2. Скласти таблицю з характеристиками форм реалізації норм права (використання, виконання, дотримання, застосування).
3. Проаналізувати випадки правових прогалин у сучасному законодавстві та запропонувати можливі шляхи їх подолання.
4. Підготувати короткий огляд основних принципів правозастосування та їх впливу на юридичну практику.

Теми для есе:

1. Правозастосування як необхідний етап реалізації норм права.
2. Проблема прогалин у праві та способи їх усунення в сучасних правових системах.
3. Верховенство права як основний принцип правозастосування.
4. Найвище право часто є найвищим злом (Теренцій Публій).

Практичне заняття № 10 (2 год.)**Правові відносини****План**

1. Правові відносини: поняття та ознаки та структура.
2. Класифікація правовідносин.
3. Суб'єкти правових відносин.
4. Об'єкти правових відносин.
5. Зміст правовідносин.
6. Юридичні факти: поняття й класифікація.

Ключові поняття: правові відносини, суб'єкт правовідносин, індивідуальні суб'єкти правовідносин, колективні суб'єкти правовідносин, правосуб'єктність, правоздатність фізичної особи, правоздатність юридичної особи, дієздатність, деліктоздатність, правочиноздатність, тестаментоздатність, трансдієздатність, об'єкт правовідносин, матеріальні об'єкти, нематеріальні об'єкти, суб'єктивне право, юридичний обов'язок, зміст правовідносин, юридичний зміст правовідносин, фактичний зміст правовідносин, прості правовідносини, складні правовідносини, активні правовідносини, пасивні правовідносини, змішані правовідносини, правовідносини-акти, правовідносини обмеженої тривалості, безстрокові правовідносини, договірні (диспозитивні) правовідносини, управлінські (імперативні) правовідносини, регулятивні правовідносини, охоронні правовідносини, абсолютні правовідносини, відносні правовідносини, вертикальні правовідносини, горизонтальні правовідносини, юридичні факти, діяння, правомірні діяння, юридичні вчинки, юридичні акти, неправомірні діяння, події, абсолютні події, відносні події, правові презумпції, правові фікції.

Контрольні запитання:

1. Що таке правові відносини?
2. Які основні ознаки правових відносин?
3. Які елементи структури правовідносин?
4. Що таке суб'єкти правовідносин, і які їх види?
5. Що розуміють під об'єктом правовідносин?
6. Яка відмінність між суб'єктивним правом та юридичним обов'язком?

7. Як класифікуються правовідносини за кількістю учасників?
8. Які бувають юридичні факти та їх основні види?
9. Чим відрізняються правостворюючі, правозмінюючі та правоприпиняючі юридичні факти?
10. Що таке правові презумпції та правові фікції?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Проаналізувати конкретний правовий випадок (наприклад, укладення договору, спадкування, адміністративне правопорушення) та визначити його складові: суб'єкти, об'єкт, зміст правовідносин.
2. Скласти порівняльну таблицю видів правовідносин за різними критеріями класифікації.
3. Підготувати короткий огляд юридичних фактів на прикладі реальних правових ситуацій.
4. Дослідити поняття правоздатності та дієздатності фізичних і юридичних осіб та підготувати відповідну аналітичну довідку.
5. Наведіть 3 приклади правовідносин, учасниками яких вам трапилося бути. Визначте їх склад.
6. Встановіть, які з названих різновидів юридичних фактів відповідають запропонованим критеріям їх поділу:

1) за вольовою ознакою	а) тривалі;
2) за складом	б) юридичні дії;
3) за юридичними наслідками	в) правоприпиняючі;
4) за тривалістю дії	г) прості;
	д) одноразові;
	е) юридичні події;
	є) складні;
	ж) правоутворюючі;
	з) правозмінюючі.

7. Визначте, якому з наведених критеріїв відповідають вказані різновиди правовідносин:

1) за структурою	а) з простою структурою;
2) за об'єктом	б) відносні;
3) за суб'єктом	в) конституційні;
4) за предметом правового регулювання	г) нематеріальні;
5) за функціональним призначенням	д) довгострокові;
6) за ступенем індивідуалізації суб'єктів	е) зі складною структурою;
7) за часом дії	є) матеріальні;
	ж) охоронні;
	з) адміністративні;
	и) індивідуальні;
	і) цивільні;
	ї) колективні;
	й) регулятивні;
	к) трудові;

	л) абсолютні; м) короткострокові.
--	--------------------------------------

Теми для есе:

1. Роль правовідносин у сучасному суспільстві.
2. Юридичні факти як підстава виникнення правовідносин.
3. Співвідношення суб'єктивного права та юридичного обов'язку у правовідносинах.

Практичне заняття № 11 (2 год.)

Правова поведінка

План

1. Поняття і основні ознаки правової поведінки.
2. Класифікація правової поведінки.
3. Правомірна поведінка: поняття, ознаки. Мотиви правомірної поведінки.
4. Види правомірної поведінки.

Ключові поняття: правова поведінка, правомірна поведінка, колективна, індивідуальна, правомірна, напратомірна поведінка, дія, бездіяльність, зловживання правом, об'єктивно протиправне діяння, правовий вчинок, активно правова поведінка, звична правомірна поведінка, маргінальна поведінка, соціально необхідна (належна), соціально допустима (можлива), бажана, небажана поведінка, схвалювальна, заохочувальна поведінка, юридичні вчинки, індивідуальні юридичні акти.

Контрольні запитання:

1. Що таке правова поведінка?
2. Які основні ознаки правової поведінки?
3. Як класифікують правову поведінку залежно від кількості суб'єктів?
4. Чим правомірна поведінка відрізняється від неправомірної?
5. Які основні мотиви правомірної поведінки?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Підготувати аналіз видів правомірної поведінки, навівши приклади з реального життя.

Теми для есе:

1. Правова поведінка як основа правопорядку в суспільстві
2. Можливість вкрасти створює злодія (Ф. Бекон)

Практичне заняття № 12 (2 год.)

Правопорушення

План

1. Правопорушення: поняття, ознаки.
2. Склад правопорушення
3. Класифікація правопорушень. Зловживання правом та об'єктивно-протиправне діяння як види правопорушень. Міжнародні правопорушення.

Ключові поняття: правопорушення, юридичний склад правопорушення, суб'єкт правопорушення, об'єкт правопорушення, суб'єктивна сторона правопорушення, об'єктивна сторона правопорушення, злочин, проступок, делікт, зловживання правом, об'єктивно протиправне діяння.

Контрольні запитання:

1. Що таке правопорушення, і які його основні ознаки?
2. Які елементи входять до складу правопорушення?
3. Чим відрізняється суб'єктивна сторона правопорушення від його об'єктивної сторони?
4. Які існують види правопорушень за ступенем суспільної небезпеки?
5. Чим відрізняються злочини від проступків?
6. Які існують види проступків?
7. Що таке латентна злочинність?
6. Які заходи можуть застосовуватися для стримування зловживання правом? Що таке зловживання правом, і які його основні ознаки?
7. Які існують види зловживання правом?
8. Що таке об'єктивно протиправне діяння?
9. Які заходи впливу застосовуються щодо осіб, які вчинили об'єктивно протиправне діяння?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Встановіть відповідність між видами правопорушень і критеріями їх виділення:

1) за ступенем суспільної шкоди 2) за галузевою належністю 3) за суб'єктами 4) за суб'єктивною стороною 5) за формою зовнішнього виразу	а) злочини і проступки; б) цивільно-правові, конституційно-правові, кримінально-правові, адміністративно-правові; в) дії і бездіяльність; г) умисні й необережні; д) такі, що скоєні фізичною особою або юридичною особою.
--	--

2. Підготувати аналіз видів правомірної поведінки, навівши приклади з реального життя.
3. Порівняти зловживання правом і правопорушення, розглянувши їхні спільні риси та відмінності.
4. Дослідити випадки юридичної відповідальності за зловживання правом у різних галузях права.
5. Проаналізувати судові рішення щодо зловживання правом і визначити наслідки таких дій.
6. Скласти схему складу правопорушення та пояснити кожен з його елементів на прикладах.
7. Проаналізувати норми законодавства, що регулюють відповідальність за різні види правопорушень.
8. Підготувати короткий огляд методів боротьби зі злочинністю та їхньої ефективності.
9. Дослідити тенденції розвитку злочинності в Україні за останні роки та запропонувати заходи її попередження.

Теми для есе:

3. Зловживання правом: проблема правової межі між свободою і відповідальністю.
4. Причини та наслідки правопорушень у сучасному суспільстві.
5. Юридична відповідальність як механізм захисту правопорядку.
6. Роль держави у боротьбі зі злочинністю та профілактиці правопорушень.
7. Право, що зайшло, надто далеко було б несправедливістю. (Вольтер)

Практичне заняття № 13 (2 год.)

Юридична відповідальність

План

1. Юридична відповідальність: поняття та ознаки.
2. Перспективна та ретроспективна юридична відповідальність.
3. Види юридичної відповідальності.
4. Принципи юридичної відповідальності.
5. Мета й функції юридичної відповідальності.
6. Підстави притягнення і звільнення від юридичної відповідальності.

Ключові поняття: юридична відповідальність, перспективна юридична відповідальність, ретроспективна юридична відповідальність, юридична відповідальність, позитивна юридична відповідальність, негативна юридична відповідальність, дисциплінарна відповідальність, матеріальна відповідальність, міжнародно-правова відповідальність.

Контрольні запитання:

1. Що таке юридична відповідальність?
2. Які основні ознаки юридичної відповідальності?
3. У чому полягає відмінність між позитивною та негативною юридичною відповідальністю?
4. Які основні функції юридичної відповідальності?
5. Які існують основні види юридичної відповідальності?
6. Що таке кримінальна відповідальність, і за які діяння вона настає?
7. У яких випадках застосовується адміністративна відповідальність?
8. Які заходи дисциплінарної відповідальності можуть застосовуватися до працівників?
9. Які основні підстави для притягнення особи до юридичної відповідальності?
10. Що таке принцип справедливості у юридичній відповідальності?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Скласти порівняльну таблицю видів юридичної відповідальності залежно від різних критеріїв.
2. Проаналізувати правовий випадок і визначити, який вид юридичної відповідальності до нього застосовується (наприклад, випадок корупційного правопорушення або трудового проступку).
3. Підготувати порівняльну таблицю основних видів юридичної відповідальності (конституційної, адміністративної, кримінальної, цивільно-правової, дисциплінарної, міжнародно-правової).
4. Дослідити принципи юридичної відповідальності та їх реалізацію в сучасному законодавстві України.
5. Підготувати короткий огляд санкцій за різні види правопорушень у кримінальному, адміністративному та цивільному праві.

Теми для есе:

1. Юридична відповідальність як засіб підтримання правопорядку.
2. Співвідношення покарання і правовідновлення у системі юридичної відповідальності.
3. Гуманізм і справедливість у юридичній відповідальності: теоретичний і практичний аспекти.
4. Незнання закону не звільняє від відповідальності. А от знання — нерідко звільняє (Станіслав Єжи Лец).

Практичне заняття № 14 (2 год.)**Законність і правопорядок****План**

1. Законність як правова категорія.
2. Зміст та функції законності.

3. Вимоги законності
4. Основні принципи законності.
5. Гарантії законності: загальні умови та спеціальні засоби.
6. Правопорядок: поняття та принципи.
7. Громадський порядок і дисципліна. Види дисципліни.

Ключові поняття: законність, вимоги законності, принципи законності, гарантії законності, загальні гарантії законності, спеціальні гарантії законності, юридичні гарантії законності, спеціальні гарантії законності, організаційні гарантії законності, правопорядок, принципи правопорядку, загальносоціальні принципи правопорядку, загальноправові принципи правопорядку, спеціальні принципи правопорядку.

Контрольні запитання:

1. Що таке законність, і які її основні характеристики?
2. Яку роль відіграє законність у демократичній державі?
3. У чому полягає відмінність між законністю та правопорядком?
4. Які основні засади законності?
5. Чому верховенство закону є важливою умовою функціонування правової системи?
6. Які існують основні вимоги законності у сфері правотворчості?
7. Що таке гарантії законності, і які їх основні види?
8. Які відмінності між загальними та спеціальними гарантіями законності?
9. Що таке державна дисципліна, і як вона пов'язана із законністю?
10. Які фактори впливають на ефективне забезпечення законності в державі?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. У яких випадках закон (або інший нормативно-правовий акт) можна вважати неправовим? Відповідь обґрунтуйте.
2. Дослідити конкретні приклади порушення принципу законності та проаналізувати їх наслідки для суспільства.
3. ☐ Підготувати порівняльний аналіз між загальними та спеціальними гарантіями законності, навівши приклади з юридичної практики.
4. ☐ Розглянути проблему правового нігілізму у контексті порушення законності та розробити пропозиції щодо її подолання.
5. ☐ Проаналізувати взаємозв'язок між законністю, демократією та правопорядком на прикладі конкретних правових систем.

Теми для есе:

1. Законність як основа правопорядку: теоретичний аналіз та практичне значення
2. Гарантії законності: механізми забезпечення та сучасні виклики.

3. Державна дисципліна та законність: співвідношення та значення для суспільного розвитку.

4. Правовий порядок є началом, яке вносить єдність у соціальне життя людей (Томас Гоббс).

Практичне заняття № 15 (2 год.) Правосвідомість і правова культура

План

1. Правосвідомість: поняття і роль в суспільному житті.
2. Структура та функції правосвідомості.
3. Види правосвідомості.
4. Поняття і характеристика правової культури.
5. Структура і функції правової культури.
6. Правове виховання і правова освіта: поняття, форми та методи.

Ключові поняття: правосвідомість, правова психологія, правова ідеологія, правова мотивація, індивідуальна правосвідомість, групова правосвідомість, суспільна правосвідомість, побутовий (емпіричний) рівень правосвідомості, професійний рівень правосвідомості, науково-доктринальний рівень правосвідомості, деформації правосвідомості, правовий нігілізм, правовий ідеалізм, правова культура, індивідуальна правова культура, правова культура суспільства.

Контрольні запитання:

1. Що таке правосвідомість, і які її основні елементи?
2. Як правосвідомість впливає на розвиток правової культури суспільства?
3. Які рівні правосвідомості виділяють залежно від глибини її відображення?
4. Що таке правова психологія, і яку роль вона відіграє у правосвідомості?
5. Які особливості має правова ідеологія, і як вона відрізняється від правової психології?
6. Як правова поведінка пов'язана з правосвідомістю?
7. Які види правової культури існують?
8. Які функції виконує правова культура у суспільстві?
9. Що таке правовий нігілізм, і які його основні причини?
10. Які шляхи подолання правового нігілізму в Україні?

Завдання для самостійної / індивідуальної роботи:

1. Дослідити рівень правосвідомості сучасного українського суспільства, проаналізувавши соціологічні дослідження або статистику.
2. Проаналізувати приклади правової культури в різних країнах і порівняти їх із правовою культурою України.
3. Розглянути конкретні випадки правового нігілізму в історії та запропонувати можливі способи його подолання.

4. Підготувати схему взаємозв'язку між правосвідомістю, правовою культурою і правовою поведінкою.

Теми для есе:

1. Правосвідомість як основа правової культури суспільства.
2. Правовий нігілізм: причини, наслідки та способи подолання.
1. Формування правової культури молоді: роль держави та громадянського суспільства.
2. Причинно-наслідкові зв'язки між реалізацією правосвідомості та рівнем правопорушень.
3. Звичай — це люди, закони — розум країни. Звичай часто більш жорсткий, ніж закони. Звичай, часто не розумні, беруть верх над законам (О. Бальзак).

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15 ПІДСУМКОВА МОДУЛЬНА РОБОТА
№ 2**

ЗАПИТАННЯ НА ІСПИТ

II семестр

1. Поняття та ознаки системи права.
2. Структура системи права.
3. Галузь та підгалузь права.
4. Інститут права.
5. Система законодавства.
6. Співвідношення норм міжнародного і національного права.
7. Поняття та ознаки правових норм.
8. Класифікація правових норм.
9. Структура правової норми.
10. Способи викладу правових норм.
11. Нормативно-правовий акт, його поняття та ознаки.
12. Класифікація нормативно-правових актів.
13. Юридична природа та види законів.
14. Поняття закону і вимоги до закону.
15. Підзаконні акти: поняття та їх класифікація.
16. Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб.
17. Поняття і сутність та ознаки правотворчості.
18. Функції правотворчості.
19. Загальні та спеціальні принципи правотворчості.
20. Види правотворчості.
21. Способи правотворчості
22. Стадії правотворчого процесу.
23. Безпосередня та делегована законотворчість.
24. Поняття юридичної мови та її характеристика. Вимоги до юридичної мови.
25. Юридична фраза та її елементи.
26. Поняття і значення юридичної техніки.
27. Юридична термінологія
28. Юридичні конструкції.
29. Поняття, завдання та види систематизації нормативно-правових актів.
30. Облік як спосіб систематизації нормативно-правових актів.
31. Консолідація: поняття, ознаки й практика застосування. Звід законів.
32. Інкорпорація, її поняття та види.
33. Кодифікація: ознаки, види та методи. Кодифікаційні акти.
34. Поняття і форми реалізації норм права.
35. Поняття та ознаки правозастосування.
36. Основні стадії застосування норм права.
37. Основні вимоги правозастосування.
38. Акти правозастосування.
39. Прогалини в праві та шляхи їх подолання.
40. Поняття і об'єкт правотлумачної діяльності.
41. Функції тлумачення права.
42. Принципи тлумачення права.

43. Види тлумачення правових норм.
44. Способи (методи) тлумачення.
45. Акти тлумачення права: поняття, ознаки.
46. Класифікація актів тлумачення правових норм.
47. Правові відносини: поняття та ознаки та структура.
48. Класифікація правовідносин.
49. Суб'єкти правових відносин.
50. Об'єкти правових відносин.
51. Зміст правовідносин.
52. Юридичні факти: поняття й класифікація.
53. Поняття і основні ознаки правової поведінки.
54. Класифікація правової поведінки.
55. Правомірна поведінка: поняття, ознаки.
56. Мотиви правомірної поведінки.
57. Види правомірної поведінки.
58. Правопорушення: поняття, ознаки.
59. Склад правопорушення
60. Класифікація правопорушень.
61. Зловживання правом та об'єктивно-протиправне діяння як види правопорушень.
62. Міжнародні правопорушення.
63. Юридична відповідальність: поняття та ознаки.
64. Перспективна та ретроспективна, негативна й позитивна юридична відповідальність.
65. Види юридичної відповідальності.
66. Принципи юридичної відповідальності.
67. Мета й функції юридичної відповідальності.
68. Підстави притягнення до юридичної відповідальності.
69. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.
70. Законність як правова категорія.
71. Зміст та функції законності.
72. Вимоги законності
73. Основні принципи законності.
74. Гарантії законності: загальні умови та спеціальні засоби.
75. Правопорядок: поняття та принципи.
76. Громадський порядок і дисципліна. Види дисципліни.
77. Правосвідомість: поняття і роль в суспільному житті.
78. Структура правосвідомості
79. Функції правосвідомості.
80. Види правосвідомості.
81. Поняття і характеристика правової культури.
82. Структура правової культури.
83. Функції правової культури.
84. Правове виховання і правова освіта: поняття, форми та методи.
85. Поняття правового впливу та його види.

86. Правове регулювання, його предмет та стадії.
87. Методи й типи правового регулювання.
88. Засоби та способи правового регулювання.
89. Механізм правового регулювання та його елементи.
90. Правовий режим.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке система права?
 - А) Сукупність усіх законів, що діють у державі
 - Б) Сукупність норм права, упорядкованих за певними критеріями
 - В) Будь-яка правова інформація, яка використовується юристами
 - Г) Внутрішня організація судової влади

2. Який із наведених елементів не входить до структури системи права?
 - А) Галузь права
 - Б) Підгалузь права
 - В) Судова практика
 - Г) Інститут права

3. Який із критеріїв є основним для поділу права на галузі?
 - А) Історична традиція
 - Б) Наявність правової доктрини
 - В) Предмет і метод правового регулювання
 - Г) Політична ситуація в країні

4. Галузь права – це:
 - А) Сукупність норм, що регулюють однорідну сферу суспільних відносин
 - Б) Розділ Конституції України
 - В) Частина системи законодавства
 - Г) Група міжнародних угод

5. До матеріальних галузей права належать:
 - А) Адміністративне, цивільне, кримінальне право
 - Б) Кримінальне процесуальне, господарське процесуальне право
 - В) Конституційне, нотаріальне, трудове право
 - Г) Земельне, морське, виборче право

6. Чим відрізняється система права від системи законодавства?
 - А) Система права – це внутрішня організація норм, а система законодавства – це сукупність нормативно-правових актів
 - Б) Це тотожні поняття
 - В) Система законодавства охоплює всі правові відносини, а система права – тільки приватне право
 - Г) Система законодавства охоплює судову практику, а система права – ні

7. Що є первинним елементом системи права?
 - А) Закон
 - Б) Норма права
 - В) Кодекс
 - Г) Підгалузь права

8. Яка концепція співвідношення міжнародного і національного права визнає їх як дві самостійні правові системи?

- А) Моністична
- Б) Дуалістична
- В) Плюралістична
- Г) Інтеграційна

9. Що є зовнішнім вираженням підгалузі права?

- А) Конституція держави
- Б) Сукупність норм, що регулюють специфічний вид суспільних відносин у межах галузі
- В) Кодекс законів про працю
- Г) Постанова Верховної Ради

10. Який з наведених інститутів є прикладом міжгалузевого інституту права?

- А) Інститут спадкування
- Б) Інститут права власності
- В) Інститут судимості
- Г) Інститут необхідної оборони

11. Що таке нормативно-правовий акт?

- А) Будь-який письмовий документ, що містить інформацію правового характеру
- Б) Офіційний документ, прийнятий у встановленій формі, що містить правові норми
- В) Документ, який містить лише рекомендаційні норми
- Г) Рішення суду щодо конкретної справи

12. Яка з наведених ознак не належить до нормативно-правового акта?

- А) Офіційність
- Б) Регулювання суспільних відносин
- В) Разове застосування
- Г) Видається компетентними органами

13. Що відрізняє закон від підзаконного акта?

- А) Закон приймається Президентом України
- Б) Закон має вищу юридичну силу, ніж підзаконний акт
- В) Підзаконний акт може суперечити закону
- Г) Закони не є нормативно-правовими актами

14. Який з наведених документів є нормативно-правовим актом?

- А) Указ Президента України про присвоєння звання
- Б) Конституція України
- В) Рішення суду про розлучення

Г) Договір між двома юридичними особами

15. Який рівень нормативно-правового акта має найвищу юридичну силу?

- А) Закон України
- Б) Конституція України
- В) Постанова Кабінету Міністрів України
- Г) Наказ міністерства

16. Яке з наведених тверджень є правильним щодо дії нормативно-правового акта у часі?

- А) Всі нормативно-правові акти мають зворотну силу
- Б) Закон набуває чинності лише після його реєстрації у Мін'юсті
- В) Закон може вступати в силу з моменту його опублікування або у зазначений у ньому строк
- Г) Нормативно-правовий акт автоматично втрачає чинність через 10 років після прийняття

17. Що означає дія нормативно-правового акта у просторі?

- А) Визначення кількості разів, коли закон застосовується
- Б) Чітке окреслення території, на якій діє нормативно-правовий акт
- В) Регламентація правового статусу осіб, на яких поширюється дія акта
- Г) Можливість розширення меж дії акта без внесення змін до нього

18. Яке з наведених понять означає дію нормативно-правового акта за колом осіб?

- А) Визначення строку дії закону
- Б) Визначення, на яких осіб поширюється дія нормативно-правового акта
- В) Встановлення процедури внесення змін до закону
- Г) Визначення підстав для оскарження нормативно-правового акта

19. Який принцип передбачає, що закон не має зворотної дії, крім випадків пом'якшення або скасування відповідальності?

- А) Принцип негайної дії
- Б) Принцип правової визначеності
- В) Принцип верховенства права
- Г) Принцип законності

20. Яка з наведених категорій осіб не підпадає під загальну дію нормативно-правового акта?

- А) Громадяни України
- Б) Особи без громадянства
- В) Дипломатичні представники іноземних держав
- Г) Іноземці, які проживають в Україні на законних підставах

21. Яка з наведених форм систематизації є найбільш глибокою та всеосяжною?

- А) Облік
- Б) Інкорпорація
- В) Консолідація
- Г) Кодифікація

22. Що є результатом процесу інкорпорації?

- А) Видання збірників та зібрань законодавства
- Б) Прийняття нових нормативно-правових актів
- В) Внесення змін до чинного законодавства
- Г) Судове тлумачення правових норм

23. Яка з наведених характеристик належить до консолідації?

- А) Передбачає зміну змісту правових норм
- Б) Передбачає об'єднання нормативно-правових актів без зміни їхнього змісту
- В) Виключно неофіційний процес
- Г) Є окремою галуззю правотворчості

24. Який вид систематизації передбачає створення нового нормативно-правового акта із суттєвими змінами змісту?

- А) Облік
- Б) Кодифікація
- В) Інкорпорація
- Г) Консолідація

25. Що таке офіційна систематизація?

- А) Систематизація, яку здійснюють приватні особи
- Б) Систематизація, яку здійснюють уповноважені органи державної влади
- В) Будь-яка систематизація, здійснена в електронному вигляді
- Г) Видання юридичних коментарів до нормативно-правових актів

26. Яке з наведених тверджень про зводи законів є правильним?

- А) Зводи законів – це збірники законодавчих актів без змін у їхньому змісті
- Б) Вони об'єднують усі чинні нормативно-правові акти країни
- В) Вони є офіційними, але не мають юридичної сили
- Г) Вони застосовуються виключно у сфері міжнародного права

27. Який офіційний ресурс містить Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів України?

- А) Сайт Верховної Ради України
- Б) Сайт Міністерства фінансів України
- В) Сайт Міністерства охорони здоров'я України
- Г) Офіційний портал Національної поліції України

28. Яке з наведених понять означає діяльність зі збирання, фіксування, зберігання та підтримання актуальності нормативно-правових актів?

- А) Кодифікація
- Б) Консолідація
- В) Облік
- Г) Інкорпорація

29. Хто може здійснювати офіційну систематизацію нормативно-правових актів?

- А) Будь-який громадянин
- Б) Тільки Верховна Рада України
- В) Компетентні державні органи
- Г) Тільки судові органи

30. Який вид систематизації передбачає просте впорядкування нормативно-правових актів без зміни їх змісту?

- А) Кодифікація
- Б) Інкорпорація
- В) Консолідація
- Г) Облік

31. Що таке кодифікація?

- А) Збирання нормативно-правових актів у певному порядку
- Б) Видання нових правових актів без внесення змін до старих
- В) Перероблення і зведення норм права в єдиний нормативно-правовий акт
- Г) Облік нормативно-правових актів в офіційних реєстрах

32. У чому полягає основна відмінність консолідації від кодифікації?

- А) Консолідація створює новий акт, а кодифікація лише групує акти
- Б) Кодифікація змінює зміст норм, а консолідація — ні
- В) Консолідація відбувається автоматично, а кодифікація — лише офіційно
- Г) Консолідація використовується лише для міжнародного права

33. Що є основною формою результату кодифікації?

- А) Кодекс
- Б) Законопроект
- В) Рішення Конституційного Суду
- Г) Судовий прецедент

34. Яка система обліку нормативно-правових актів функціонує в Україні?

- А) Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів
- Б) Державний кодекс законів України
- В) Офіційний реєстр судових рішень
- Г) Всеукраїнський архів законодавчих ініціатив

35. Який метод систематизації використовується для формування кодексів?

- А) Консолідація
- Б) Кодифікація
- В) Інкорпорація
- Г) Облік

36. Що є головною метою зводів законів?

- А) Узагальнення та об'єднання всіх чинних законодавчих актів у систематизованому вигляді
- Б) Використання в судових процесах
- В) Замінювання всіх нормативно-правових актів новими
- Г) Підготовка законодавчих ініціатив

37. Що таке систематизація нормативно-правових актів?

- А) Розробка нових нормативно-правових актів
- Б) Діяльність зі зведення нормативно-правових актів у впорядковану систему
- В) Встановлення санкцій за порушення нормативно-правових актів
- Г) Прийняття змін до законодавства

38. Що таке реалізація норм права?

- А) Процес створення нових нормативно-правових актів
- Б) Реальне втілення норм права у поведінці суб'єктів права
- В) Аналіз правових норм у наукових дослідженнях
- Г) Прийняття судового рішення щодо правопорушення

39. Яка з наведених форм не належить до основних форм реалізації норм права?

- А) Використання
- Б) Виконання
- В) Роз'яснення
- Г) Дотримання

40. У чому полягає суть використання як форми реалізації норм права?

- А) Виконання юридичних обов'язків, встановлених правовими нормами
- Б) Утримання від заборонених законом дій
- В) Реалізація суб'єктивних прав за бажанням особи
- Г) Вирішення правових спорів у судовому порядку

41. Який суб'єкт здійснює правозастосування?

- А) Будь-яка особа, яка має юридичну освіту
- Б) Лише державні органи та уповноважені посадові особи
- В) Будь-який громадянин України
- Г) Громадські організації

42. Які стадії правозастосування є обов'язковими?

- А) Встановлення фактичних обставин справи
- Б) Вибір і аналіз правової норми
- В) Прийняття рішення та його документальне оформлення
- Г) Усі перелічені варіанти

43. Яке з наведених понять означає повну або часткову відсутність правового регулювання у певній сфері суспільних відносин?

- А) Прогалина в праві
- Б) Юридична колізія
- В) Законодавчий акт
- Г) Правовий звичай

44. Що таке аналогія закону?

- А) Вирішення юридичних питань на основі принципів справедливості
- Б) Застосування норми права, що регулює подібні відносини
- В) Встановлення нового законодавчого акта
- Г) Використання судового прецеденту як джерела права

45. Яка з вимог правозастосування передбачає, що правозастосовні акти мають відповідати законам і нормативно-правовим актам?

- А) Законність
- Б) Обґрунтованість
- В) Доцільність
- Г) Справедливість

46. Що відрізняє правозастосування від інших форм реалізації норм права?

- А) Його здійснюють лише компетентні органи
- Б) Воно не потребує офіційного оформлення
- В) Воно здійснюється лише в міжнародному праві
- Г) Воно не має владного характеру

47. Яка форма реалізації норм права передбачає утримання від дій, заборонених законом?

- А) Використання
- Б) Виконання
- В) Дотримання
- Г) Примусове правозастосування

48. Що таке тлумачення норм права?

- А) Процес створення нових правових норм
- Б) Діяльність із з'ясування та роз'яснення змісту правових норм
- В) Прийняття судового рішення у справі
- Г) Встановлення санкцій за правопорушення

49. Яка з наведених функцій не належить до тлумачення норм права?

- А) Інформаційно-роз'яснювальна
- Б) Трансформуюча
- В) Контрольна
- Г) Гуманізаційна

50. Що означає термін «буква закону»?

- А) Буквальне значення юридичного тексту
- Б) Духовний зміст закону, закладений законодавцем
- В) Адаптацію норми до конкретних життєвих обставин
- Г) Офіційне судове роз'яснення норми

51. Яке з тверджень щодо офіційного тлумачення правильне?

- А) Офіційне тлумачення є обов'язковим для виконання
- Б) Офіційне тлумачення може здійснювати будь-яка особа
- В) Офіційне тлумачення є необов'язковим для правозастосування
- Г) Офіційне тлумачення є виключно судовим процесом

52. Який вид тлумачення здійснюють науковці-юристи?

- А) Адміністративне тлумачення
- Б) Доктринальне тлумачення
- В) Казуальне тлумачення
- Г) Нормативне тлумачення

53. Який спосіб тлумачення передбачає аналіз мовних засобів і граматики правової норми?

- А) Історичний
- Б) Системний
- В) Логічний
- Г) Граматичний

54. Що відрізняє нормативне тлумачення від казуального?

- А) Нормативне тлумачення застосовується лише до однієї конкретної ситуації
- Б) Казуальне тлумачення обов'язкове для всіх суб'єктів права
- В) Нормативне тлумачення має загальний характер і діє для невизначеного кола осіб
- Г) Казуальне тлумачення дає змогу змінювати зміст правової норми

55. Що є основним критерієм класифікації тлумачення за обсягом?

- А) Розширювальне, буквальне, обмежувальне
- Б) Судове, адміністративне, неофіційне
- В) Доктринальне, професійне, буденне
- Г) Граматичне, системне, історичне

56. Який метод тлумачення базується на аналізі історичних обставин прийняття норми?

- А) Логічний
- Б) Системний
- В) Історичний
- Г) Телеологічний

57. Яка з наведених ознак характерна для актів тлумачення права?

- А) Вони мають вищу юридичну силу, ніж норми, які тлумачать
- Б) Вони встановлюють нові правові норми
- В) Вони є обов'язковими для виконання у межах дії відповідної норми
- Г) Вони регулюють виключно міжнародне право

58. Що таке правові відносини?

- А) Будь-які соціальні зв'язки між людьми
- Б) Взаємозв'язки між суб'єктами, що виникають на основі норм права та забезпечуються державою
- В) Дії, що не регулюються правом
- Г) Будь-які відносини між громадянами та державою

59. Яка з наведених ознак не належить до правовідносин?

- А) Виникають, змінюються та припиняються на основі норм права
- Б) Є усвідомленими та вольовими
- В) Не охороняються державою
- Г) Включають взаємопов'язані суб'єктивні права та юридичні обов'язки

60. Що є обов'язковим елементом правовідносин?

- А) Правоохоронні органи
- Б) Суб'єкти, об'єкт і зміст правовідносин
- В) Наявність письмового договору
- Г) Судове рішення

61. Хто може бути суб'єктом правовідносин?

- А) Тільки фізичні особи
- Б) Лише державні органи
- В) Фізичні та юридичні особи, держава, соціальні спільноти
- Г) Виключно юридичні особи

62. Що є об'єктом правовідносин?

- А) Будь-який фізичний предмет
- Б) Матеріальні та нематеріальні блага, дії або їхні результати
- В) Тільки гроші та майно
- Г) Лише результати діяльності держави

63. Чим відрізняється суб'єктивне право від юридичного обов'язку?

- А) Суб'єктивне право – це можливість діяти певним чином, а юридичний обов'язок – необхідність діяти або утриматися від дій

- Б) Це два поняття, які означають одне й те саме
- В) Суб'єктивне право завжди вище за юридичний обов'язок
- Г) Юридичний обов'язок завжди обмежує всі суб'єктивні права

64. Які правовідносини виникають унаслідок правопорушення?

- А) Регулятивні
- Б) Охоронні
- В) Диспозитивні
- Г) Договірні

65. Що таке юридичний факт?

- А) Будь-яка дія людини
- Б) Реальна життєва обставина, з якою закон пов'язує виникнення, зміну або припинення правовідносин
- В) Документ, який засвідчує права людини
- Г) Рішення суду

66. Які юридичні факти поділяються на дії та події?

- А) Правозмінюючі
- Б) Правоприпиняючі
- В) Правостворюючі
- Г) Всі перелічені варіанти

67. Що таке правова презумпція?

- А) Норма права, яка допускає можливість доведення зворотного
- Б) Законодавчий акт, який встановлює нові правовідносини
- В) Форма судового рішення
- Г) Відносини між державою та її громадянами

68. Що таке правова поведінка?

- А) Будь-які дії людини у суспільстві
- Б) Соціально значуща поведінка особи, регламентована нормами права і спричиняє юридичні наслідки
- В) Лише ті дії, які передбачають юридичну відповідальність
- Г) Поведінка особи, що завжди веде до правопорушення

69. Яка з наведених ознак не належить до правової поведінки?

- А) Соціальна значущість
- Б) Випадковий характер
- В) Регламентація нормами права
- Г) Гарантованість державою

70. Як класифікується правова поведінка за кількістю суб'єктів?

- А) Матеріальна і нематеріальна
- Б) Колективна і індивідуальна

- В) Активна і пасивна
- Г) Правомірна і неправомірна

71. Що таке правомірна поведінка?

- А) Дії, що відповідають правовим нормам та не порушують закони
- Б) Поведінка, що не передбачена правовими нормами
- В) Дії, які завжди потребують державного втручання
- Г) Поведінка, що існує поза межами правової системи

72. Які є основні види правопорушень?

- А) Цивільні, адміністративні, кримінальні, дисциплінарні
- Б) Особисті та майнові
- В) Добровільні та примусові
- Г) Прості та складні

73. Що є необхідним елементом складу правопорушення?

- А) Вина
- Б) Державне заохочення
- В) Будь-яке порушення етичних норм
- Г) Відсутність будь-яких наслідків

74. Яке поняття означає зловживання правом?

- А) Використання права всупереч його соціальному призначенню
- Б) Виконання своїх обов'язків сумлінно
- В) Відмова від використання наданих прав
- Г) Добровільне дотримання правових норм

75. Що відрізняє злочин від адміністративного проступку?

- А) Ступінь суспільної небезпеки
- Б) Місце вчинення правопорушення
- В) Наявність матеріальних збитків
- Г) Вчинення правопорушення державним службовцем

76. Який з елементів є частиною суб'єктивної сторони правопорушення?

- А) Об'єкт правопорушення
- Б) Форма вини (умисел чи необережність)
- В) Державне регулювання
- Г) Спосіб вчинення правопорушення

77. Що таке юридична відповідальність?

- А) Обов'язок держави забезпечувати права громадян
- Б) Негативна реакція держави на правопорушення у формі примусових заходів
- В) Будь-яка санкція, що застосовується за порушення етичних норм
- Г) Лише кримінальне покарання

78. Які бувають види юридичної відповідальності?

- А) Моральна, соціальна, політична
- Б) Кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна
- В) Добровільна і примусова
- Г) Обов'язкова та факультативна

79. Що таке об'єкт правопорушення?

- А) Особа, яка вчинила правопорушення
- Б) Матеріальні та нематеріальні блага, на які спрямоване правопорушення
- В) Юридична санкція за правопорушення
- Г) Норма права, яка регулює суспільні відносини

80. Що є основним критерієм класифікації злочинів та проступків?

- А) Відношення особи до правопорушення
- Б) Ступінь суспільної небезпеки діяння
- В) Форма власності правопорушника
- Г) Тривалість правопорушення

81. Що таке правова презумпція?

- А) Припущення, яке вважається істинним, доки не буде доведено протилежне
- Б) Закон, що має найвищу юридичну силу
- В) Положення, яке регулює державний устрій
- Г) Судове рішення щодо конкретної справи

82. Що таке юридичний факт?

- А) Подія або дія, з якою право пов'язує певні юридичні наслідки
- Б) Судове рішення
- В) Випадкове явище, що не має правових наслідків
- Г) Висновки наукових досліджень

83. Який із видів правопорушень найбільш небезпечний для суспільства?

- А) Адміністративне
- Б) Дисциплінарне
- В) Кримінальне
- Г) Цивільне

84. Що відрізняє правопорушення від морального проступку?

- А) Обов'язкове порушення законодавства
- Б) Відсутність правових норм у регулюванні поведінки
- В) Те, що моральні проступки караються державою
- Г) Відсутність наслідків для суспільства

85. Що таке об'єктивна сторона правопорушення?

- А) Внутрішнє ставлення особи до вчиненого діяння
- Б) Сукупність зовнішніх ознак правопорушення (спосіб, час, місце, наслідки)

- В) Особа, яка вчинила правопорушення
- Г) Юридичний акт, що визначає склад правопорушення

86. Що таке правова санкція?

- А) Заходи державного примусу, що застосовуються до правопорушника
- Б) Будь-яке покарання, не передбачене законом
- В) Дії громадськості щодо покарання винних
- Г) Юридичне заохочення правопорушника

87. Що таке латентна злочинність?

- А) Злочинність, яка має масовий характер
- Б) Сукупність злочинів, які не були офіційно зареєстровані або залишилися невідомими правоохоронним органам
- В) Злочини, вчинені юридичними особами
- Г) Незначні адміністративні проступки

88. Що таке юридична відповідальність?

- А) Будь-яке покарання, що накладається на особу
- Б) Реакція держави у вигляді санкцій за правопорушення або заохочення за правомірну поведінку
- В) Діяльність судових органів щодо розгляду правопорушень
- Г) Процес розробки законодавчих актів

89. Яка з наведених функцій не належить до юридичної відповідальності?

- А) Правовідновлювальна
- Б) Каральна
- В) Освітня
- Г) Превентивна

90. Яка з наведених ознак характерна для юридичної відповідальності?

- А) Вона завжди є добровільною
- Б) Вона пов'язана з державним примусом
- В) Вона застосовується лише до юридичних осіб
- Г) Вона передбачає лише кримінальні покарання

91. Який з наведених видів юридичної відповідальності має найсуворіші санкції?

- А) Дисциплінарна
- Б) Адміністративна
- В) Цивільно-правова
- Г) Кримінальна

92. У якому випадку настає дисциплінарна відповідальність?

- А) За порушення трудової дисципліни
- Б) За вчинення злочину

- В) За невиконання договірних зобов'язань
- Г) За порушення міжнародного права

93. Що є підставою для притягнення до юридичної відповідальності?

- А) Прийняття нового закону
- Б) Вчинення правопорушення
- В) Заява громадянина про незаконні дії
- Г) Будь-які неправомірні дії незалежно від їхньої суспільної небезпеки

94. Яке з тверджень є правильним щодо цивільно-правової відповідальності?

- А) Вона передбачає покарання у вигляді позбавлення волі
- Б) Вона спрямована на компенсацію завданої шкоди
- В) Вона не передбачає відшкодування збитків
- Г) Вона застосовується лише до державних службовців

95. Що таке принцип справедливості у юридичній відповідальності?

- А) Відповідальність повинна бути суворішою для окремих категорій осіб
- Б) Покарання має відповідати тяжкості правопорушення
- В) Закон має зворотну силу у всіх випадках
- Г) Одне правопорушення може тягнути за собою декілька покарань

96. Що таке адміністративна відповідальність?

- А) Вид відповідальності за злочини
- Б) Вид відповідальності, який застосовується за адміністративні правопорушення
- В) Виключно матеріальне покарання
- Г) Відповідальність, яка застосовується лише до посадових осіб

97. Яке з наведених тверджень є правильним щодо міжнародно-правової відповідальності?

- А) Вона застосовується тільки щодо фізичних осіб
- Б) Вона може включати політичні, економічні та військові санкції
- В) Вона не передбачає жодних реальних наслідків
- Г) Вона регулюється виключно законодавством окремої держави

98. Що таке юридична мова?

- А) Розмовний стиль мови юристів
- Б) Особливий тип мови, що використовується у правових документах
- В) Діалект правознавців
- Г) Будь-який письмовий текст, пов'язаний із правом

99. Які основні ознаки юридичної мови?

- А) Невизначеність, образність, гнучкість
- Б) Чіткість, точність, формальність
- В) Використання розмовних виразів

Г) Вільний порядок слів у реченнях

100. Що таке юридична техніка?

- А) Сукупність прийомів і методів створення, оформлення та систематизації нормативно-правових актів
- Б) Спеціальні терміни, що використовуються в юриспруденції
- В) Засоби масової інформації, що публікують правові акти
- Г) Програми для автоматизації юридичної діяльності

101. Яка основна мета юридичної техніки?

- А) Створення художніх текстів для правових документів
- Б) Забезпечення чіткості, точності та зрозумілості нормативно-правових актів
- В) Ускладнення правових норм для спеціалістів
- Г) Редагування вже чинних законів без їх зміни

102. Що є основною вимогою до юридичної мови?

- А) Вільне трактування понять
- Б) Використання чіткої та однозначної термінології
- В) Використання метафор та художніх засобів
- Г) Мінімізація юридичних термінів

103. Що таке юридична термінологія?

- А) Сукупність термінів, що використовуються у правовій сфері
- Б) Будь-які слова, що вживаються в законах
- В) Довільні вирази, що використовують юристи
- Г) Частина художньої літератури

104. Яке з наведених понять означає спеціально сформовані конструкції, що використовуються у правових текстах?

- А) Юридичний сленг
- Б) Юридичні конструкції
- В) Наукові метафори
- Г) Публіцистичні вислови

105. Які основні правила побудови юридичних текстів?

- А) Чіткість, структурованість, логічність
- Б) Використання художніх засобів
- В) Відсутність юридичних термінів
- Г) Мінімальна формалізація

106. Яке значення має юридична техніка у законотворчості?

- А) Допомогає забезпечити ефективність і зрозумілість законів
- Б) Використовується лише для редагування існуючих законів
- В) Виключно для судових рішень
- Г) Немає суттєвого значення

107. Як юридична мова впливає на правозастосування?
- А) Забезпечує чіткість тлумачення правових норм
 - Б) Ускладнює розуміння законів
 - В) Залежить лише від судових органів
 - Г) Використовується тільки у кримінальному праві
108. Що таке правосвідомість?
- А) Будь-яке знання про право
 - Б) Форма суспільної свідомості, що відображає ставлення людей до права та правових явищ
 - В) Сукупність законів і нормативно-правових актів
 - Г) Діяльність правоохоронних органів
109. Які основні елементи структури правосвідомості?
- А) Конституція, судова система, органи прокуратури
 - Б) Правова психологія, правова ідеологія, правова поведінка
 - В) Законотворчість, правозастосування, юридична відповідальність
 - Г) Судова практика, адміністративне регулювання, правопорядок
110. Що таке правова психологія?
- А) Сукупність правових норм, що регулюють поведінку громадян
 - Б) Сукупність емоцій, почуттів та уявлень людей про право і правові явища
 - В) Система державних органів, що відповідають за дотримання законів
 - Г) Вчення про юридичну відповідальність
111. Чим правова ідеологія відрізняється від правової психології?
- А) Вона ґрунтується на науковому осмисленні права і правових явищ
 - Б) Вона формується виключно через емоції та інтуїцію
 - В) Вона не має системного характеру
 - Г) Вона формується виключно під впливом традицій і звичаїв
112. Що таке правова культура?
- А) Сукупність усіх законів, прийнятих у державі
 - Б) Рівень знань і поваги до права, що виявляється у правомірній поведінці громадян і діяльності державних органів
 - В) Традиції та звичаї народу
 - Г) Дотримання виключно конституційних норм
113. Які форми правової культури виділяють залежно від носія?
- А) Економічна, соціальна, політична
 - Б) Індивідуальна, групова, суспільна
 - В) Законодавча, виконавча, судова
 - Г) Матеріальна, процесуальна, кримінальна

114. Що таке правовий нігілізм?

- А) Низький рівень правової культури, що виражається у зневажливому ставленні до права
- Б) Чітке дотримання всіх норм законодавства
- В) Використання юридичних норм у політичній діяльності
- Г) Особлива форма правової культури

115. Які причини правового нігілізму в суспільстві?

- А) Високий рівень правової освіти
- Б) Нестабільність і суперечливість законодавства
- В) Масове правове виховання громадян
- Г) Відсутність політичної влади в державі

116. Які шляхи подолання правового нігілізму є найбільш ефективними?

- А) Зменшення ролі законів у регулюванні суспільних відносин
- Б) Підвищення рівня правової освіти та правового виховання
- В) Скасування юридичної відповідальності за правопорушення
- Г) Запровадження нових видів покарань без змін у законодавстві

117. Яка з функцій правової культури сприяє засвоєнню юридичних знань громадянами?

- А) Регулятивна
- Б) Нормативно-аксіологічна
- В) Пізнавальна
- Г) Репресивна

118. Що таке правове регулювання?

- А) Будь-який вплив на суспільні відносини
- Б) Діяльність держави щодо встановлення норм права та їх реалізації у суспільстві
- В) Сукупність моральних норм, що регулюють поведінку людей
- Г) Вплив засобів масової інформації на правову свідомість громадян

119. Яка основна мета правового регулювання?

- А) Формування правової культури
- Б) Упорядкування суспільних відносин через юридичні норми
- В) Підтримка авторитету державних органів
- Г) Забезпечення соціальної рівності

120. Який із наведених елементів не входить до механізму правового регулювання?

- А) Правові норми
- Б) Правосвідомість
- В) Юридичні факти

Г) Акти правозастосування

121. Що відрізняє правове регулювання від правового впливу?

- А) Правове регулювання базується на юридичних нормах, а правовий вплив охоплює ширше коло засобів впливу
- Б) Правовий вплив застосовується лише в судовій системі
- В) Правове регулювання завжди є добровільним
- Г) Правовий вплив не стосується правової свідомості

122. Який метод правового регулювання передбачає чітке встановлення прав і обов'язків без можливості вибору?

- А) Диспозитивний
- Б) Імперативний
- В) Рекомендаційний
- Г) Договірний

123. Який із наведених методів правового регулювання надає учасникам правовідносин можливість самостійно визначати свої права та обов'язки?

- А) Імперативний
- Б) Диспозитивний
- В) Репресивний
- Г) Адміністративний

124. Який термін означає сукупність правових норм, що регулюють певну сферу суспільних відносин?

- А) Правова система
- Б) Правовий режим
- В) Судовий прецедент
- Г) Норма права

125. Що таке правовий режим?

- А) Сукупність правових норм, що діють у певній сфері суспільного життя
- Б) Система політичного управління державою
- В) Будь-яке втручання держави в суспільні відносини
- Г) Форма судового захисту прав людини

126. Які основні етапи правового регулювання?

- А) Встановлення норм права, їх реалізація та контроль за виконанням
- Б) Прийняття законів, їх скасування та перегляд
- В) Визначення суб'єктів права, обговорення норм, прийняття рішень
- Г) Запровадження норм права та їх порушення

127. Що є ключовою умовою ефективності правового регулювання?

- А) Контроль держави за всіма сферами суспільного життя

- Б) Відповідність норм права реальним суспільним відносинам
- В) Обов'язкова участь усіх громадян у законотворчому процесі
- Г) Постійне збільшення кількості законів

128. Що таке законність?

- А) Сукупність правових норм, які регулюють діяльність держави
- Б) Принцип точного й неухильного виконання законів усіма суб'єктами права
- В) Діяльність судових органів із притягнення до відповідальності
- Г) Будь-яка правова дія, спрямована на встановлення порядку

129. Яка головна мета законності?

- А) Забезпечення свободи дій громадян
- Б) Підтримання правопорядку та стабільності у суспільстві
- В) Обмеження прав людини на користь держави
- Г) Збільшення кількості правових норм

130. Яке з тверджень є правильним щодо верховенства закону?

- А) Закон має нижчу юридичну силу, ніж підзаконні акти
- Б) Закони повинні бути обов'язковими для всіх суб'єктів суспільних відносин
- В) Верховенство закону поширюється тільки на державних службовців
- Г) Підзаконні акти можуть суперечити законам у виняткових випадках

131. Що є результатом дотримання законності у суспільстві?

- А) Посилення правового нігілізму
- Б) Встановлення правопорядку
- В) Зменшення кількості нормативно-правових актів
- Г) Відмова держави від правового регулювання

132. Що таке гарантії законності?

- А) Умови, засоби та заходи, що забезпечують дотримання законності
- Б) Будь-які юридичні санкції
- В) Спеціальні заходи політичного контролю
- Г) Тимчасові нормативні акти, які приймає держава

133. Які види гарантій законності існують?

- А) Лише міжнародні
- Б) Загальні та спеціальні
- В) Адміністративні та політичні
- Г) Судові та виконавчі

134. Яке з тверджень є правильним щодо державної дисципліни?

- А) Вона є складовою законності
- Б) Вона має менше значення, ніж законність
- В) Вона не впливає на діяльність органів влади
- Г) Вона застосовується тільки до військовослужбовців

135. Що є однією з основних засад законності?
- А) Випадковий характер правозастосування
 - Б) Загальність та єдність застосування законів
 - В) Використання законів виключно в політичних цілях
 - Г) Можливість ігнорування законів у виняткових випадках
136. Які дії можна вважати порушенням принципу законності?
- А) Виконання обов'язків відповідно до закону
 - Б) Видання нормативного акта, що суперечить Конституції
 - В) Офіційне тлумачення законодавства
 - Г) Контроль за виконанням правових норм
137. Який взаємозв'язок між законністю та демократією?
- А) Вони є несумісними поняттями
 - Б) Законність забезпечує функціонування демократичних інститутів
 - В) Демократія не потребує законності
 - Г) Законність може існувати лише в авторитарних державах
138. Кодифікований акт, який встановлює основні напрями регулювання певної групи суспільних відносин та містить мету, завдання правового регулювання, найбільш загальні норми та принципи такого регулювання - це:
- а) положення;
 - б) статут;
 - в) основи законодавства;
 - г) кодекс.
139. Лише офіційними бувають:
- а) інкорпорація та звід законів;
 - б) консолідація та облік;
 - в) кодифікація та інкорпорація;
 - г) кодифікація та консолідація.
140. Єдиний, зведений, юридично і логічно цілісний, внутрішньо узгоджений нормативно-правовий акт, що регулює певну сферу суспільних відносин та складається із систематизованих і перероблених правових норм — це:
- а) положення;
 - б) статут;
 - в) основи законодавства;
 - г) кодекс.
141. Письмове фіксування виданих нормативно-правових актів (у спеціальних журналах, на картках, у комп'ютерах) — це:

- а) облік нормативно-правових актів;
- б) кодифікація нормативно-правових актів;
- в) консолідація нормативно-правових актів;
- г) інкорпорація нормативно-правових актів.

142. «Збірник нормативно-правових актів України про працю: станом на 1 вересня 2007 р.» (за ред. Борисенка С. О.; упоряд. Козелецький П. І., Борисенко С. О.; Дніпропетр. обл. орг. Профспілки працівників освіти і науки України. — вид. 7-е, допов. та випр. — Х. : Бурун Книга, 2007. — 334 с.) є результатом такого способу систематизації нормативно правових актів, як:

- а) облік нормативно-правових актів;
- б) кодифікація нормативно-правових актів;
- в) консолідація нормативно-правових актів;
- г) інкорпорація нормативно-правових актів.

143. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. (із змінами) є результатом такого способу систематизації нормативно правових актів, як:

- а) облік нормативно-правових актів;
- б) кодифікація нормативно-правових актів;
- в) консолідація нормативно-правових актів;
- г) інкорпорація нормативно-правових актів.

144. Назвіть метод кодифікації:

- А) кодифікація-інтеграція;
- Б) кодифікація-інкорпорація;
- В) кодифікація-компіляція;
- Г) кодифікація-фікція;
- Д) кодифікація-плагіат.

145. Назвіть види обліку нормативно-правових актів:

- А) Журнальний, картковий, реєстровий, автоматизований;
- Б) Офіційний, неофіційний, офіціозний;
- В) Загальний, галузевий, міжгалузевий, спеціальний;
- Г) Предметний і хронологічний.

146. Назвіть види інкорпорації за юридичною значущістю:

- А) Журнальна, карткова, реєстрова, автоматизована;
- Б) Офіційна, неофіційна, офіціозна;
- В) Загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна;
- Г) Загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна.

147. Назвіть види інкорпорації за способом упорядкування:

- А) Журнальна, карткова, реєстрова, автоматизована;
- Б) Офіційна, неофіційна, офіційозна;
- В) Загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна;
- Г) Загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна.

148. Які види кодифікованих нормативно правових актів містять норми, що регулюють діяльність окремих органів, підприємств, установ, організацій в тій чи іншій сфері суспільних відносин?

- А) Основи законодавства;
- Б) Кодекси;
- В) Статути;
- Г) Положення.

149. Які види кодифікованих нормативно правових актів містять норми, що визначають правовий статус певного органу (установи) та процедуру його (її) діяльності?

- А) Регламенти;
- Б) Правила;
- В) Статути;
- Г) Положення.

150. Правотворча діяльність спрямована на впорядкування нормативно-правових актів та правових норм, та об'єднання їх у єдину взаємоузгоджену систему, це

- А) Законотворчість;
- Б) Нормотворчість;
- В Систематизація нормативно-правових актів;
- Г) Кодифікація.

151. Для яких правових систем властива кодифікація галузей права:

- А англо-американської;
- Б) романо-германської;
- В) релігійної;
- Г) для усіх.

152. Положення ч. 2 ст. 68 Конституції України: «Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності» — це:

- А) принцип права;
- Б) правова презумпція;
- В) правова аксіома;
- Г) правова доктрина.

153. Основними структурними елементами нормативно-правового акта є:

- А) диспозиція;
- Б) глави;
- В) статті;
- Г) преамбула.

154. Положення ч. 1 ст. 62 Конституції України: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину й не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду» — це:

- А) принцип права;
- Б) правова презумпція;
- В) правова аксіома;
- Г) правова доктрина.

155. Предмет правового регулювання — це:

- А) об'єктивні властивості держави і права, основні та загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування державних і правових явищ;
- Б) фактичні суспільні відносини, пов'язані з реалізацією прав і обов'язків суб'єктів, котрі потребують правового впливу;
- В) спеціально підібраний і дидактично оброблений матеріал юридичної науки.

156. Твердження «Ніхто не може бути суддею у власній справі» — це:

- А) принцип права;
- Б) правова презумпція;
- В) правова аксіома;
- Г) правова доктрина.

157. Правотворчість — це:

- а) офіційно оформлений процес діяльності держави за участю громадянського суспільства (у передбачених законом випадках) зі встановлення, зміни чи скасування норм права;
- б) неоформлений соціальний процес становлення права, що охоплює різні форми та способи виникнення й буття права, його впорядкування й розвитку;
- в) правильними є обидва варіанти;
- г) немає жодної правильної відповіді.

158. Залежно від юридичної сили нормативно-правові акти поділяються на:

- А) нормативно-правові акти публічного та приватного права;
- Б) місцеві та тимчасові нормативно-правові акти;
- В) місцеві та тимчасові нормативно-правові акти;
- Г) спеціальні та локальні нормативно-правові акти.

159. Дія нормативно-правових актів в Україні поширюється на:

- А) громадян України;
- Б) іноземців;
- В) осіб без громадянства;
- Г) усі відповіді — правильні.

160. Способами тлумачення правових норм є:

- А) буквальне;
- Б) граматичне;
- В) аутентичне;
- Г) професійне.

161. Видом офіційного тлумачення правових норм є:

- Б) буквальне;
- В) граматичне;
- Г) аутентичне;
- Д) професійне.

162. Правомірна поведінка за суб'єктами поділяється на:

- А) Індивідуальну та колективну;
- Б) Безпосередню та опосередковану;
- В) Використання, виконання, дотримання;
- Г) Ідеологічна та конформітська.

163. Вкажіть ознаки правопорушення:

- А) протиправність, суспільна небезпечність або шкідливість, винність, караність;
- Б) об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона;
- В) протиправність діяння, наслідки, причинний зв'язок між діянням і наслідками;
- Г) злочин, проступок, делікт і казус.

164. До суб'єктивної сторони правопорушення відносять:

- А) вину;
- Б) причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настали;
- В) наслідки правопорушення;
- Г) суб'єкт правопорушення.

165. До об'єктивної сторони правопорушення відносять:

- А) вину;
- Б) причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настали;
- В) наслідки правопорушення;
- Г) суб'єкт правопорушення.

166. Які з вказаних спеціалізованих норм проголошують існуючим факт або обставину, що не є встановленими?

- А) норми-дефініції;
- Б) норми-преюдиції;
- В) норми-фікції;
- Г) норми-презумпції.

167. Які з вказаних спеціалізованих норм виключають заперечення уже доведеного факту?

- А) норми-дефініції;
- Б) норми-преюдиції;
- В) норми-фікції;
- Г) норми-презумпції.

168. Які з вказаних спеціалізованих норм закріплюють в нормативно-правовому акті припущення щодо певного юридичного факту ?

- А) норми-дефініції;
- Б) норми-преюдиції;
- В) норми-фікції;
- Г) норми-презумпції.

169. В якій функції, правосвідомість виявляється на інтелектуально-емоційно-вольовому рівні як внутрішній особистий механізм регулювання поведінки суб'єктів у процесі практичної правореалізації; у суб'єкта виробляються певні суб'єктивні орієнтації, які формують внутрішню програму діяльності щодо здійснення правомірної поведінки?

- А) регулятивна;
- Б) інформативно-пізнавальна;
- В) оцінна;
- Г) правостворююча.

170. Проведення семінарського заняття з теми «Правосвідомість, правове виховання та правова культура» з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» у студентів І курсу юридичного факультету є:

- А) однією з форм правового виховання — правова пропаганда;
- Б) однією з форм правового виховання — юридична практика;
- В) однією з форм правового виховання — самоосвіта;
- Г) однією з форм правового виховання — правова освіта.

171. Різновидом деформації правосвідомості, ознакою якого є усвідомлене ігнорування вимог закону?

- А) правовий нігілізм;
- Б) правовий інфантилізм;
- В) правовий ідеалізм;
- Г) правова демагогія.

172. Метод правового регулювання, що покладає на особу обов'язок утримуватися від вчинення дій певного роду, — це:

- А) заборона;
- Б) зобов'язання;
- В) дозвіл;
- Г) заохочення.

173. Стадія правового регулювання, на якій відбувається визначення змісту і формулювання меж поведінки суб'єкта, умов виникнення прав, обов'язків, повноважень, відповідальності тощо, — це:

- А) застосування норм права;
- Б) реалізація суб'єктивних прав та суб'єктивних юридичних обов'язків;
- В) виникнення суб'єктивних прав і суб'єктивних юридичних обов'язків;
- Г) формування норм права.

174. «Тора» — це:

- А) у мусульманському праві — думки найбільш авторитетних правознавців;
- Б) в іудейському праві — «Старий Заповіт»;
- В) у мусульманському праві — «Старий Заповіт»;
- Г) індуїстському праві — «Старий Заповіт».

175. Висновки за аналогією в мусульманському типі правових систем це:

- А) Коран;
- Б) Суна;
- В) фікх;
- Г) кияс.

176. До релігійного типу правових систем належать наступні групи:

- А) мусульманське право, індуїстське право, іудейське право;
- Б) мусульманське право, індуїстське право, іудейське право, далекосхідне право;
- В) мусульманське право, скандинавське право;
- Г) мусульманське право, скандинавське право.

177. До романо-германського типу правових систем належать:

- а) Люксембург, Іспанія, Австрія, Швейцарія;
- б) Люксембург, Іспанія, Австралія, Швейцарія;
- в) Люксембург, Іспанія, Австрія, Канада;
- г) Люксембург, Іспанія, Австралія, Нова Зеландія.

178. Правомірна поведінка — це:

- а) застосування до правопорушника передбачених санкцією юридичної норми примусових заходів, що виражаються у формі втрат особистого, організаційного або майнового характеру;

- б) соціальна поведінка особи (дія або бездіяльність) свідомо вольового характеру, яка є врегульованою нормами права та спричиняє юридичні наслідки;
- в) передбачений правовими нормами обов'язок суб'єкта права перетерпіти негативні для нього наслідки вчиненого ним правопорушення;
- г) суспільно корисна правова поведінка суб'єкта права, що відповідає приписам юридичних норм і охороняється державою.

179. Суб'єктами неофіційного тлумачення не є:

- А) громадяни України;
- Б) іноземні громадяни;
- В) науковці;
- Г Конституційний Суд України.

180. Інтерпретаційний акт — це:

- А) норми, що визначають правила поведінки людей, зумовлені рівнем і традиціями матеріальної та духовної культури суспільства;
- Б) правило поведінки, яке спрямоване на регулювання та охорону лише тих суспільних відносин, які за конкретних історичних умов для певної державно-організованої соціальної системи є найбільш значимими в процесі задоволення певних життєво необхідних суспільних потреб і відображення соціальних інтересів;
- В) правові акти-документи офіційного тлумачення правових норм, які містять формально-обов'язкові роз'яснення їх змісту;
- Г) протиріччя між нормативними актами або окремими нормами права, що виявляються у відмінностях регулювання аналогічних суспільних відносин.

181. Тлумачення норми права, коли зміст правової норми цілком відповідає його словесній оболонці — тексту норми, — це:

- А) поширювальне тлумачення;
- Б) обмежувальне тлумачення;
- В) автентичне тлумачення;
- Г) буквальне тлумачення.

182. Що з зазначеного не є ознакою акта застосування норм права:

- а) приймається компетентними органами держави у межах їхніх повноважень;
- б) завжди містить нові норми права або змінює (скасовує) чинні;
- в) може бути оскаржений чи опротестований у передбаченому законодавством порядку;
- г) дія акта вичерпується одноразовою реалізацією.

183. Що з зазначеного є ознакою акту застосування норм права:

- А) регулює загальні за своїм характером суспільні відносини і встановлює загальну модель поведінки;
- Б) поширює свою дію на невизначене число фактів, осіб;

В) розрахований на невизначений час і багаторазовість реалізації;
 Г) за загальним правилом не є джерелом права, він не створює нових норм права, а сам приймається на основі чинних норм права, служить засобом перекладу загальнообов'язкових установлень держави в сферу конкретних життєвих ситуацій.

184. Не є адміністративним правопорушенням:

- А) розпиття алкогольних напоїв у громадських місцях;
- Б) пошкодження дерев і чагарників;
- В) викидання сміття та інших предметів з вікон і дверей вагонів поїздів;
- Г) грабіж.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
2. Загальна теорія права: Підручник. / За заг. ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2021. 568 с.
3. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів: ФПС, СПФ, ФМПВ [Електронне видання] / А. Ф. Крижановський, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева, С. М. Скуріхін, В. Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»). - Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/16059>
4. Крестовська Н. М. , Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2023. 584 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. Підручник, 4-те видання. К.: Алерта, 2021. 528 с.
6. Теорія держави і права: навч. посіб. для підготов. до іспитів / [упоряд.: І. В. Тетарчук]. К. : Центр учб. л-ри, 2022. 302 с.
7. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації [Текст] : навч. посіб. / Є. В. Зозуля, І. В. Іванов, А. В. Гончаров ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Херсон : Олді-плюс, 2018. 164 с.
8. Фатхутдінова О.В., Куненко І.С., Максимова Л.О., Хлабистова К.В. Теорія держави та права : навч. посіб. Вид-во КНТ, 2022. 328 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>

3. Європейська конвенція з прав людини [Електронний ресурс] –. Режим доступу: [Конвенція про захист прав людини і осн... | від 04.11.1950 \(rada.gov.ua\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036)
4. Європейська хартія про місцеве самоврядування [Електронний ресурс] –. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
5. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948 р.) [Електронний ресурс] –. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

Додаткова:

1. Mahas-Demydas Y., Rudnytska O. Legal status of the trade unions in the Russian empire in 1905 -1917. *Skhidnoievropeyskyi Istorychnyi Visnyk-east European Historical Bulletin*. 2019. V. 12. P. 64-73.
2. Белов Д. М., Сестренкова О. Принципи правової держави: конституційно-правовий вимір. *Конституційно-правові академічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 26–33.
3. Волошенюк О. В. Удавана правова поведінка. *Форум права*. 2017. № 2. С. 30–35.
4. Грищук О. Принципи права: філософсько-правовий вимір. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Вип. 61. С. 16-23.
5. Максимов С. І. Верховенство права: Світоглядно-методологічні засади / С. І. Максимов // *Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"*. Серія : Філософія. - 2016. - № 4. - С. 27-35.
6. Колот А. М., Герасименко О. О. Соціальна держава: генезис і перспективи розвитку. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2017. № 1. С. 8-36.
7. Комлик В.В.. Склад правопорушення: теоретичні підходи та практичні виміри. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень (юридичні науки) ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2017.
8. Лепіш Н. Я. Наукове розуміння тлумачення норм права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*. 2015. Вип. 4. С. 12-24.
9. Магась-Демидас Ю. Вестмінстерська модель демократії. *Літописець : зб. наук. пр. IX Всеук. наук.-практ. конф. «Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції (до річниці прийняття Загальної декларації прав людини)»*. Житомир, 2022. Вип. 17. Житомир, 2022. С. 152-155.
10. Магась-Демидас Ю. І. Концепція природних прав людини. *Забезпечення прав людини: національний та міжнародний виміри : Зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 10 груд. 2021 р. Вінниця, 2022. С. 35-40.*
11. Магась-Демидас Ю. І. Правовий статус жінки у Стародавньому Римі. *Національне та міжнародне право: історія, сучасність, перспективи розвитку : зб. матеріалів I–II Міжнар. наук.-практ. конф. до 110-річчя Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. М. Коцюбинського, (м. Вінниця, 09-10 черв. 2022 р.).- Вінниця, 2022. С. 83-87.*

12. Попадинець Г. Правова культура як важливий елемент правової системи України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2014.- № 782. С. 123-128.
13. Рудницька О. П., Магась-Демидас Ю. І. The right to work in Ukraine: from imperial practices to the european standards. Інтермарум: історія, політика, культура. 2022. Вип. 11. С. 145-167.
14. Середюк В. В. Відповідальність держави як елемент поняття "правова держава". Часопис Київського університету права. 2015. № 1. С. 42-45.
15. Шутак І. Д. Юридична техніка тлумачення норм права. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2015. № 11. С. 18-24.

Інтернет-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://nbuv.gov.ua>
2. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
3. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pidruchniki.ws/>
4. UK Parliament [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.parliament.uk/>
5. United Nations [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.un.org/en/>